

Rebildcentret

Regan Vest – Kalk, Kilder og Kunst

Forretningsplan

10. september 2012

Indhold

1. Forord	3
2. Sammenfatning	5
3. Koncept	10
Vision	10
Mission	10
Forretningsidé og nytteværdi.....	10
Målgrupper.....	10
4. Rebildcentrets indhold og delelementer.....	12
Bygningsmassen i Rebildcentret.....	12
En tur rundt i Rebildcentret	14
Det primære produkt – Regan Vest	16
Formidlingskoncept og indhold	17
Øvrige produkter – kalk, kilder og kunst	20
Synergi og stordriftsfordele ved samdrift	23
5. Beskyttelse af natur- og kulturhistoriske værdier	24
Hovedtræk af områdets natur- og kulturhistorie	25
De kulturhistoriske bevaringsinteresser i Regan Vest.....	26
6. Afledte effekter for Rebild Bakker – Rold Skov, Nordjylland og Danmark.....	28
Positive synergieffekter.....	28
Negative synergieffekter	29
7. Organisering og samarbejde.....	30
8. Risikofaktorer	31
9. Proces- og handlingsplan	32
 Bilag 1: Beskrivelse af anlægget	33
Bilag 2: Markeds- og konkurrentanalyse	35
Bilag 3: Uddrag fra Strategi- og handlingsplan for Rebild – Rold Skov området.....	42

1. Forord

Rebildcentret med Thingbæk Kalkmine er i dag et besøgssted beliggende ved vej 180 i Gravlev Ådal og med Rebild Bakker og Rold skov som naboer.

De seneste 4 år har jeg arbejdet med omfattende planer for udvikling af stedet under de tre temaer Kalk, Kilder og Kunst. Med udgivelse af bogen 'Danmarks dybeste hemmelighed' blev det i 2010 muligt at åbne sløret for, at også regeringsbunkeren Regan Vest (Regeringsanlæg Vest) indgår i mine planer for Rebildcentret. Jeg har således de seneste 4 år været i dialog med Beredskabsstyrelsen og senest Forsvarsministeriet om overtagelse af den nedlagte atombunker. Det er håbet at en overdragelse kan finde sted i løbet af sidste halvdel af 2012.

Som minidestination deltog Rebildcentret sammen med en række aktører fra Rebild – Rold Skov området i turismeudviklingsprojektet NOMINI i vinteren 2011/12. Projektet var en konkurrence mellem fire minidestinationer i de tre kommuner i Aalborg Samarbejdet Jammerbugt, Aalborg og Rebild. Rebild – Rold Skov området vandt med sit projekt, der beskrev den overordnede plan for, hvordan Regan Vest kan åbnes for offentligheden, og hvad der skal til for at gøre det til et bæredygtigt projekt drevet under Rebildcentret.

Formålet med nærværende forretningsplan er at tilvejebringe et samlet overblik over projektet 'Rebildcentret med Regan Vest, Kalk, Kilder og Kunst'. Forretningsplanen samler således de væsentligste informationer om projektets vision, målgrupper, indhold og tidsplan mv. og skal udgøre grundlaget for gennem fundraising at skaffe finansiering til at virkeliggøre projektets mange delelementer. Forretningsplanen forventes at blive et værdifuldt dokument i samarbejdet med de mange interessenter, der vil blive inddraget i arbejdet de kommende år.

Dokumentet består af 9 afsnit og 4 bilag, jf. indholdsfortegnelsen på forrige side, og kan selvfølgelig læses i sin helhed og dermed give et godt indblik i projektet. Det kan også anvendes som opslagsværk når man har brug for uddybende informationer om enkelte emner. Til brug for fundraising, er der endvidere udarbejdet en kort version af dokumentet.

Arbejdet er gennemført i perioden maj til august 2012 med gode råd og støtte fra denne arbejdsgruppe:

- Niels Moes, projektleder Rebildcentret
- Hans Simonsen, tidligere major med ansvar for drift af Regan Vest
- Bent Egede Andersen, Naturstyrelsen
- Uffe Westerberg, Rold Skov Natur- og Kulturcenter
- Berit Hvidbjerg Christensen, VisitNordjylland
- Bodil Christensen, VisitRebild
- Jan Werner Jensen, Hydrema (nabo til Regan Vest)
- Hansi Pedersen, Rold Skov Adventure
- Jørgen Pedersen, Rold Storkro
- Ulla Egeskov, Hobro Museum
- Lars Rigborg, Rebildcentret

Freelance udviklingskonsulent Karen Nygaard Kristensen har været inddraget som konsulent og har stået for skrivearbejdet i processen.

Niels Moes

Indehaver af Rebildcentret

September 2012

2. Sammenfatning

Rebildcentret omfatter Regan Vest og Kalk, Kilder og Kunst samt et naturområde på mere end 80 ha.

Koncept – vision og målgrupper

Visionen er at udvikle Rebildcentret som et videns- og oplevelsescenter, der via en autentisk og stærk formidling af Regan Vest bliver kendt for Europas mest fascinerende koldkrigsanlæg i kombination med mange varierede oplevelsesmuligheder i områdets enestående natur- og kulturmiljøer via temaerne Kalk, Kilder og Kunst.

Formidlingen af koldkrigs-temaet tilrettelægges på et højt videns- og oplevelsesmæssigt niveau.

Rebildcentret vil i sin helhed have en meget stor og bred appel over for mange målgrupper. Formidlingen af Den Kolde Krig og Regan Vest's betydning vil have en central rolle og være et fyrtårn inden for både uddannelse samt turisme og oplevelsesøkonomi. Rebildcentret arbejder med følgende målgrupper inden for de motivbaserede målgrupper 'Sjov, leg og læring', 'Det gode Liv', 'Temaoplevelser' og 'Meet' (erhvervsturisme)¹:

- Seniorer – 50+ (danske)
- Børnefamilier og skolebørn (danske)
- Udlændinge
- Bedsteforældre med børnebørn/ tre generationers besøg
- Erhverv
- Studieture
- Foreninger

Rebildcentrets bygningsmasse

Fuldt udbygget vil Rebildcentret bestå af et bygningskompleks, der er et miks af eksisterende og nye bygninger. Rebildcentret kommer således ud over Regan Vest til at råde over ca. 3000 etagekvadrater fordelt på følgende bygninger, jf. oversigtskortet herunder:

- Ankomstbygning
- Bundgårds Hus med Bundgårds Atelier
- Udstillingsbygning
- Møllegården
- Driftsbygning til Møllegården

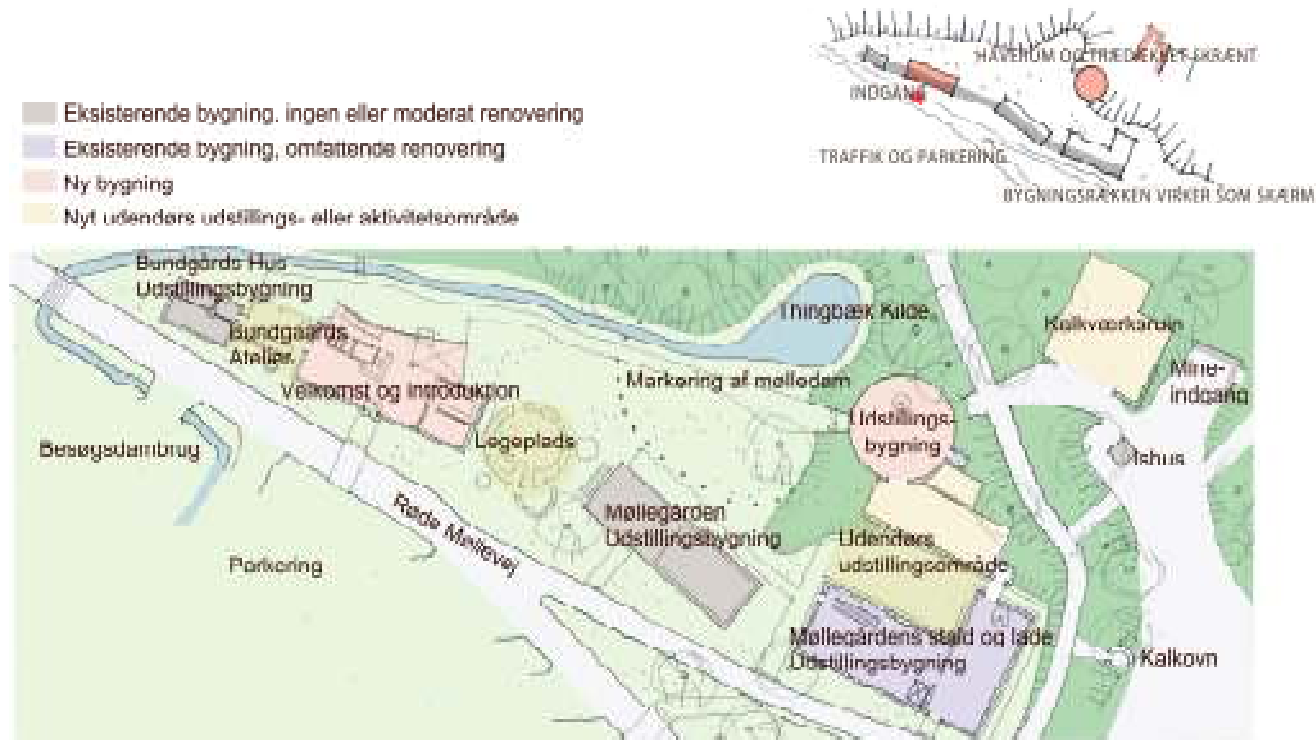
Regan Vest

Gemt bag et anonymt udseende hus på Røde Møllevej ligger indgangen til et af de største og dyreste bygningsværker i Danmark. Skjult for offentligheden og landets fjender opførte de danske myndigheder i

¹ Jvf. De motivbaserede målgrupper formuleret af VisitDenmark. De nævnte motivbaserede målgrupper indgår i strategien for udvikling af turisme i Nordjylland formuleret af VisitNordjylland.

1960'erne en civil bunker, som skulle rumme regeringen, kongehuset, forsvarschefen og de ledende embedsmænd fra centraladministrationen under 3. verdenskrig. Regan Vest er et unikt anlæg på mange måder, og vil være særdeles velegnet til formidling af historien om Den Kolde Krig i Danmark fra 2. verdenskrig og frem til Berlinmurens fald i 1989.

Det er ambitionen, at et vel udbygget og ambitiøst formidlingskoncept skal være på plads før der åbnes for publikum i Regan Vest. Formidlingskonceptet består af en overjordisk del i tilknytning til ankomst området og en underjordisk del i selve anlægget. Det er tanken, at den overjordiske del skal indeholde en generel introduktion til Den Kolde Krig – herunder en biograf, hvor formidlingen kan ske via levende billeder. De besøgende transporteres i grupper i en militærbus fra ankomstbygningen til anlægget.

I det underjordiske anlæg opbygges et formidlingskoncept baseret på brug af moderne teknologi. Formidlingskonceptet skal kunne inddrage den besøgende i en historiefortælling og appellere til fantasien og sanserne – en historiefortælling som allerede starter ved transporten i militærbussen. Det er visionen at involvere den besøgende så oplevelsen bliver 'som at være der selv'. Ingen besøgende skal gå derfra uberørt.

Afslutningen af besøget i Regan Vest skal foregå via udgang gennem en elevator op til højdedraget 50-60 m over anlægget og 80 m over Gravlev Ådal. Oplevelsen af de lukkede og snævre rammer under jorden og det intense sansebombardement i forløbet vil stå i stærk kontrast til den betagende udsigt over Gravlev Ådal, Rold Skov og Rebild Bakker som møder den besøgende ved udgangen fra elevatoren. Det vil være en afslutning, der gør indtryk.

Der skal også være mulighed for at dele af de underjordiske anlæg kan anvendes mere frit til lejlighedsvis events, særarrangementer og adventure aktiviteter, der involverer grupper af fx erhvervsturister i rollespil, simulationer af alarmberedskab, overnatninger o.lign.

Kalk-Kilder-Kunst

Rebildcentret har i en årrække arbejdet med formidling inden for de tre fokusområder Kalk, Kilder og Kunst. Udviklingen af de tre fokusområder fortsætter i de kommende år.

Hovedattraktionen har hidtil været Thingbæk Kalkminer, der har været åben for besøgende siden 1930-erne med et årligt besøgstal på i dag ca. 17.000 personer. Thingbæk Kalkminer er planlagt udbygget til et kalkcenter, et kildecenter og et kunstcenter med følgende oplevelsesmuligheder i overskriftsform:

- Thingbæk Kalkmine med tilhørende kalkovn og resterne af et kalkværk samt mellem 600 og 900 flagermus der overvintrer i minen.
- Hydraulisk model af Gravlev Ådal i tilknytning til Thingbæk Kilde til interaktiv brug for indsigt i vandets kræfter og egenskaber samt moderne naturgenopretning
- Akvarier, hvor man kan opleve ferskvandsmiljøets flora og fauna
- Arbejdende dambrugsmuseum, hvor man kan fange en fisk og tilberede den
- Thingbæk Vandmølle i drift suppleret med formidling af viden om historiske vind- og vandmøller i Danmark
- Heksens værksted med heksen Danny Druehyld med udgangspunkt i de to kilder på ejendommen Thingbæk og Skillingbro Kilde
- Skillingbro Dambrug og Skillingbro Naturskole som ramme for forskning og undervisning med mulighed for feltforsøg
- Kunst- og kulturoplevelser i Thingbæk Kalkminer – fx 3000 levende lys i minen ved højtider, kunstudstillinger og musikarrangementer
- Bundgaards hus og Atelier indrettes som museum for billedkunstner Anders Bundgaard
- Udstilling af en samling af et stort antal malerier af nu afdøde landskabsmalere med tilknytning til området
- Skiftende kunstudstillinger, værksteder og workshops

Øvrige tilbud og muligheder

Virksomheden 'Rebildcentrets Naturkød' er tilknyttet centret, og der etableres mulighed for salg af lokale produkter og servering af måltider produceret på grundlag af kødprodukter fra kvæg, får og dådyr der naturplejer Gravlev Ådal ved afgræsning samt fisk fra dambrugene i Rebildcentret.

Der etableres et sammenhængende stinet samt friluftsmæssige tilbud som grillpladser, primitiv overnatningsplads o.lign. på Rebildcentrets arealer. Stinettet kobles sammen med de eksisterende stiforbindelser til Gravlevdalen, Rebild Bakker og Rold Skov.

Beskyttelse af natur- og kulturhistoriske værdier

Hovedparten af den samlede ejendom ligger inden for afgrænsningen af fredningen af Gravlevdalen, Rebild Bakker og dele af Lindene Å. De fredede arealer på ejendommene plejes i overensstemmelse med plejeplaner, der dels er fastlagt i fredningsbestemmelsen dels udarbejdet af Beredskabsstyrelsen.

Fredningsmyndigheden har behandlet og godkendt planer om udbygning og anvendelse af Rebildcentret til de formål, der indgår i den del af konceptet der vedrører Kalk, Kilder og Kunst. Når Regan Vest også kommer til at indgå som en del af det samlede koncept for Rebildcentret, vil det betyde behov for en fornyet sagsbehandling hos fredningsmyndigheden med henblik på at opnå myndighedens godkendelse af de udvidede planer for anvendelse og aktivitet i Rebildcentret.

Det forventes dog ikke at inddragelsen af Regan Vest i konceptet vil medføre yderligere behov for ændringer/ udvidelser af eksisterende bygninger eller nybyggeri. Der vil være behov for godkendelse af stiføringen fra elevatoren tilbage til velkomstområdet.

Rebild Kommune har vedtaget kommuneplantillæg 2 og lokalplan 240 for Rebildcentret. Området er udlagt til rekreative formål. En inddragelse af Regan Vest under Rebildcentret vil medføre en fornyet kommunal sagsbehandling med henblik på revision og opdatering af bestemmelser og arealudlæg i kommune- og lokalplaner.

Regan Vest er et unikt koldkrigs-anlæg i dansk sammenhæng og er på den baggrund klart bevaringsværdigt. Anlægget bør bevares for eftertiden som en væsentlig del af historien om Danmark

under Den Kolde Krig. Og samtidig bør det være muligt at åbne anlægget for offentligheden og anvende det formidlingsmæssigt i en kulturhistorisk sammenhæng.

Afledte effekter for Rebild Bakker – Rold Skov, Nordjylland og Dammark

Udbygning af Rebildcentret vil medføre positive synergieffekter på både nationalt, regionalt og lokalt niveau for turisme og oplevelsesøkonomi samt for uddannelsessektoren.

Inden for ferieturisme vil Rebildcentret være et supplement til de eksisterende attraktioner og forlystelser i Midt- og Nordjylland. Rebildcentret forventes i sig selv at have en tiltrækningskraft, der kan udgøre grunden til nogle turisters besøg i Nordjylland. Derudover vil en stor andel besøgende få endnu en oplevelse lagt til deres ophold i Nordjylland gennem et besøg i Rebildcentret. Potentialerne for øget ferieturisme som følge af udbygning af Rebildcentret forventes således at være betydelige både på regionalt og lokalt plan.

Rebildcentret vil kunne bidrage til at udbygge og markedsføre mulighederne og tilbuddene inden for erhvervsturisme i Nordjylland. Erhvervsturisme fylder en stor del af den lokale turisme i Rebild – Rold Skov området. Volumen er dog langt større i Aalborgområdet. Der vil således være en lang række lokale og regionale aktører og udbydere, som vil kunne bruge et besøg eller arrangement i Rebildcentret som en måde at øge værdi og unikhed i konferencer, ophold og andre tilbud for erhvervsturister. Udbygning af Rebildcentret forventes således at kunne skabe øgede forretningsmuligheder inden for erhvervsturisme på såvel regionalt som lokalt plan.

Derudover vil en udbygning af Rebildcentret bidrage med en ny mulighed for at opleve fortællingen om Den Kolde Krig på et højt videns- og oplevelsesmæssigt niveau, som forventes at være interessant inden for uddannelsessektoren fra folkeskole til universitetsniveau. En udbygning af Rebildcentret har således også potentiale inden for formidling og folkeoplysning om den nyere tids danmarkshistorie.

Rebildcentret ligger i et område med mange natur- og kulturhistoriske bevaringshensyn. På den baggrund er det tanken at al besøg til Regan Vest skal ske med udgangspunkt i Rebildcentrets centerbebyggelse, og at der ikke skal etableres nogen velkomstbebyggelse ved indgangen til Regan Vest. Herved tilgodeses hensynet til områdets naturfredningsmæssige status og til nabointeresserne.

Organisering og samarbejde

Der arbejdes i efteråret 2012 på at etablere en ny organisatorisk model for Rebildcentret med udgangspunkt i følgende formål for udvikling og drift af Rebildcentret som videns- og oplevelsescenter:

- At drive stedet, så det opfattes som et samlet hele af de besøgende,
- At muliggøre medfinansiering fra fonde og puljer i udvikling og etablering af Rebildcentret,
- At der kan udvikles moderne og attraktive oplevelsesmuligheder for de besøgende,
- At sikre bevarings- og beskyttelsesinteresserne omkring Regan Vest for eftertiden,
- At sikre bevarings- og beskyttelsesinteresserne omkring områdets øvrige natur- og kulturhistoriske værdier i overensstemmelse med fredningen og Natura 2000 beskyttelsen af dele af området,
- At optimere betingelserne for stedets drifts- og anlægsøkonomi på både kort og langt sigt,
- At Rebildcentret kan indgå i samarbejder eller partnerskaber med andre (kold)krigsmuseer i Danmark,
- At Rebildcentret kan indgå i forpligtende samarbejder med lokale og regionale aktører om brug af stedet til fx events, adventureaktiviteter, erhvervsarrangementer, undervisning o.lign.,
- At lokale turismeaktører og samarbejdspartnere kan være en del af organiseringen.

Risikofaktorer

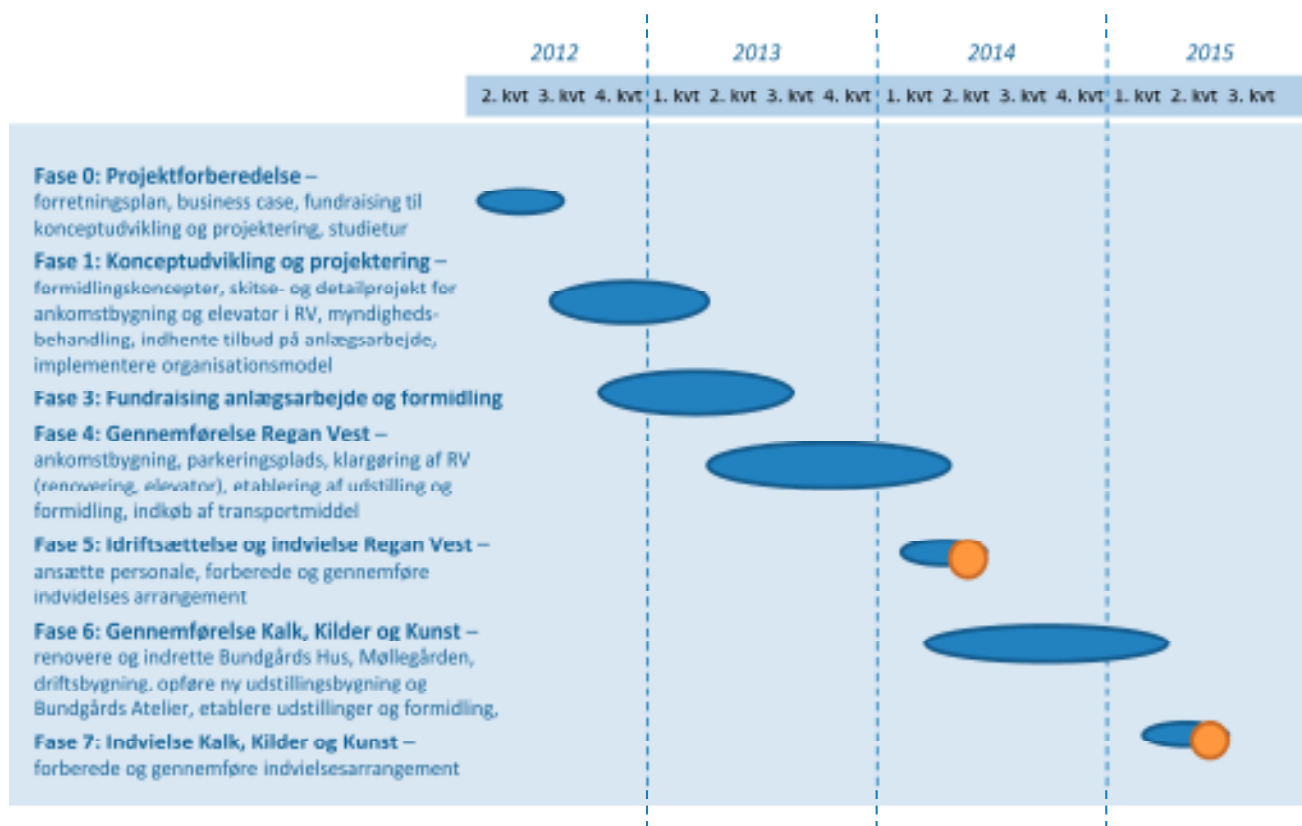
Realisering af Rebildcentret i den form der er beskrevet i nærværende forretningsplan kan trues af forskellige risikofaktorer. Projektet er fx afhængigt af at Regeringen beslutter at afhænde Regan Vest, hvilket oplagt vil være en udfordring, hvis det ikke sker. Statsadministrationen kan beslutte at sende

afhændelsen af anlægget i almindeligt udbud og Kulturstyrelsen kan have en række betingelser og forbehold, som vil vanskeliggøre anvendelsen af Regan Vest som en del af Rebildcentret. Disse og en række øvrige risikofaktorer er beskrevet i afsnit 8 og der er redegjort for, hvordan Rebildcentret vil imødegå de forskellige risikofaktorer.

Proces- og handlingsplan

Udviklingen og udbygningen af Rebildcentret forventes gennemført over en periode på tre år. Det er målet at kunne markere åbningen af Regan Vest med et indvielsesarrangement i påsken 2014, men åbningen af en ny udgave af Kalk, Kilder og Kunst markeres med et indvielsesarrangement i påsken 2015.

Den overordnede tidsplan ser således ud:

Interne forhold i Forsvarsministeriet/ statsadministrationen vil dog være afgørende for om den skitserede tidsplan kan holde. Det kritiske punkt er hvornår det bliver muligt at overtage Regan Vest.

3. Koncept

Vision

Visionen er at udvikle Rebildcentret som et videns- og oplevelsescenter, der via en autentisk og stærk formidling af Regan Vest bliver kendt for Europas mest fascinerende koldkrigsanlæg i kombination med mange varierede oplevelsesmuligheder i områdets enestående natur- og kulturmiljøer via temaerne Kalk, Kilder og Kunst.

Mission

Rebildcentret formidler som primært produkt historien om Den Kolde Krig med udgangspunkt i Regan Vest – et unikt autentisk koldkrigs-anlæg. Formidlingen af koldkrigs-temaet tilrettelægges på et højt videns- og oplevelsesmæssigt niveau.

I tilknytning hertil formidles væsentlige elementer af den lokale natur- og kulturhistorie under temaerne – Kalk, Kilder og Kunst. Herved udbygges oplevelsesmulighederne i centret, og der skabes øget indtægtsgrundlag og bedre muligheder for genbesøg.

Forretningsidé og nytteværdi

Forretningsgrundlaget og nytteværdien af Rebildcentret ligger i at skabe et nyt nordjysk fyrtårn inden for attraktioner og forlystelser. Undersøgelser viser, at det er afgørende at have markante attraktioner, som kan trække turister til landsdelen og at alle aktører arbejder sammen og skaber de stærkest mulige værdikæder for gæsterne.²

Forretningsgrundlaget i Rebildcentret ligger inden for følgende felter:

- Reason to go – attraktioner og forlystelser tiltrækker besøgende og skaber grundlag for øget ferieturisme
- Produktudvikling af erhvervsturismen – oplevelser og unikke rammer brugt som aktiv del af læringen i og rammen om konferencer og mødearrangementer og unikke sociale aktiviteter, der giver indsigt i og forståelse for lokalområdet skaber grundlag for øget erhvervsturisme
- Øget omsætning og flere arbejdspladser i Rebildcentret
- Øget omsætning og flere arbejdspladser i både turisterhverv og følgeerhverv i Rebild – Rold Skov området
- Øget omsætning og flere arbejdspladser i både turisterhverv og følgeerhverv i Nordjylland

Derudover vil Rebildcentret også kunne bidrage med en generel samfundsmæssig nytteværdi i form af:

- Kultur- og historieformidling – folkeoplysning om den nyere del af danmarkshistorien under Den Kolde Krig fra 2. verdenskrigs afslutning til Berlinmurens fald
- Formidling på et højt videns- og oplevelsesmæssigt niveau som vil være et attraktivt tilbud til en lang række uddannelsesinstitutioner.

Målgrupper

Det forventes, at åbningen af Regan Vest vil betyde markant flere besøgende i Rebildcentret, der skal markedsføres som en af de større turistattraktioner i Nordjylland. Det er således målet at Rebildcentret med Regan Vest kan blive et 'reason to go' for nordjyske turister, der som led i deres ferieophold i andre nordjyske destinationer besøger Rebild – Rold Skov området – primært for at se Regan Vest. Kunsten består i at skabe oplevelser nok i Rebildcentret og Rebild – Rold Skov området til, at de besøgende vælger at bruge en hel dag og gerne flere på besøg i området.

² 'Lokaløkonomisk attraktionsanalyse', april 2012, VisitNordjylland og Epinion

I VisitNordjyllands turismestrategi 'Fyrtårn Nordjylland 2011-13' udpeges følgende tre primære aktivitetsområder inden for udvikling af nordjysk turisme:

- Sjøv, Leg og Læring i Nordjylland (primært børnefamilier)
- Det Gode Liv i Nordjylland (primært voksne par) og
- Meet Nordjylland (erhvervsturister)

Derudover udpeges seks støttefunktioner til de tre primære aktivitetsområder hvoraf især 'Temaoplevelser' er relevant i relation til nærværende projekt. Rebildcentret arbejder med følgende målgrupper inden for de fire ovenfor nævnte motivbaserede målgrupper:

Seniorer - 50+ (danske)

Seniorer forventes at udgøre en væsentlig målgruppe, da autenticiteten, fordybelsen og de natur- og kulturhistoriske elementer inden for alle centrets temaer forventes at appellere til denne målgruppe. Erfaringsstal fra Stevnfortet i Østsjælland (et forsvarsanlæg fra den kolde krig, der blev åbnet for publikum i 2008) viser stor tilstrømning af seniorer i starten.

Børnefamilier og skolebørn (danske)

Ambitionen er, at Rebildcentret kan øge andelen af børnefamilier som besøgende. Målgruppen er relativt godt repræsenteret i Rebild – Rold Skov området på nuværende tidspunkt. Forældre med lidt større børn udgør derfor også en vigtig målgruppe hvor ikke mindst Regan Vest forventes at kunne tiltrække målgruppen. En del af disse vil deltage som besøgende i skoleregion.

Udlændinge

Udlændinge er en sparsomt repræsenteret målgruppe i Rebild – Rold Skov området på nuværende tidspunkt. Det er forventningen, at åbningen af Regan Vest kan bidrage til at øge antallet af udlændinge, som vil besøge området. Herunder er der en særlig nichemålgruppe som består af internationale 'bunkernørder'.

Bedsteforældre med børnebørn/ tre generations besøg

Det er forventningen, at en del seniorer efter første besøg vil tage deres børn og børnebørn med til Rebildcentret. Det er populært med ture og besøg, der involverer tre generationer og Rebildcentret egner sig godt som udflugtsmål for familieture med den brede vifte af tilbud, som centret byder på. Her vil være noget af interesse for alle uanset alder. Derudover vil især Regan Vest være attraktivt som et godt udgangspunkt for at bedsteforældre kan fortælle deres egen historie fra koldkrigstiden videre til børnebørnene.

Erhverv

Konference- og mødesteder i Rebild – Rold Skov området og det øvrige Nordjylland kan tilbyde deres kunder at et besøg i Regan Vest kan indbygges som en del af arrangementet. Thingbæk Kalkmine indgår jævnligt i arrangementer med erhvervsturister. Erfaringer og netværk herfra kan bruges og udbygges i forbindelse med åbningen af Regan Vest. Erhvervsturister er særlig interessante, fordi de har et højt døgnforbrug, og fordi de i forvejen er godt repræsenteret på i Rebild – Rold Skov området og i Aalborg.

Studieture

Rebildcentret vil kunne være et udflugtsmål i forbindelse med studie- og lejrture. Der vil kunne udbygges en skoletjeneste, der kan byde på relevante opgaver og udfordringer i undervisningsmæssig øjemed. Der er rigeligt med emner og stof at bygge på både i Regan Vest og i Kalk, Kilder og kunst. Også udenlandske studiegrupper kan have interesse i stedet i undervisningsøjemed.

Folkeuniversitetet, lokale folkeoplysningsforbund o.lign.

Aalborg Folkeuniversitet samt lokale folkeoplysningsforbund kan have interesse i at afholde kurser om den kolde krig i Rebildcentret og evt. også om nogle af de øvrige temaer centret byder på.

Foreninger

Fx Rotary, Lions, pensionistforeninger, militære foreninger, politiforeninger mv. forventes at besøge Rebildcentret i grupper i forbindelse med arrangementer og udflugter.

4. Rebildcentrets indhold og delelementer

Besøgende til Rebildcentret ankommer via vej 180 til parkeringspladsen og ankomstområdet.

Bygningsmassen i Rebildcentret

Fuldt udbygget vil Rebildcentret bestå af et bygningskompleks, der er et mix af eksisterende og nye bygninger. Rebildcentret kommer således ud over Regan Vest til at råde over ca. 3000 etagekvadratmeter fordelt på følgende bygninger, se oversigtskort over bygningsmassen på næste side:

- Ankomstbygning
- Bundgårds Hus med Bundgårds Atelier
- Udstillingsbygning
- Møllegården
- Driftsbygning til Møllegården

Ankomstbygning. I ankomstbygningen formidles overblik over centrets tilbud for alle temaer og her kan fx etableres faciliteter til salg af billetter og merchandise, café, biograf, butik med egnsspecialiteter og servicefaciliteter til de besøgende.

Bundgårds Hus og Bundgårds Atelier. Museum for Anders Bundgaard, der anvendte huset om sommeren. Her havde han et atelier, der genopføres som forbindelse mellem Bundgårds Hus og ankomstbygningen.

Udstillingsbygning. Der etableres en ny cylinderformet udstillingsbygning ved Thingbæk Kilde. Cylinderen som symbol refererer til både kalkovnens form og til de cirkelformede ringe i Regan Vest. Bygningen der etableres i indtil tre etager indeholder udstillingsarealer og en åben udsigts- og udstillingsplatform på øverste niveau.

Møllegården. Bygningen kan indeholde produktionskøkken og selskabslokaler, der giver mulighed for servering af måltider af lokale råvarer som fx ørred og kød fra kvæg og får under Rebild Naturpleje.

Driftsbygning til Møllegården. To etagers bygning, der kan anvendes til udstilling, foredrag, undervisning, arbejdende værksteder mv.

Det er hensigten at anvende arealet i udstillingsbygningen, Møllegården og driftsbygningen hertil så fleksibelt som muligt afhængig af de til enhver tid aktuelle indsatsområder i Rebildcentret.

Bundgårds Hus

Møllegården

Møllegårdens driftsbygning

Bundgårds Hus, Møllegården og driftsbygningen hertil er eksisterende bygninger, mens ankomstbygningen, Bundgårds Atelier og den runde udstillingsbygning etableres som nybyggeri.

Bygningsmassen

Udbygnings- og Disponeringsplan

- Eksisterende bygning, ingen eller moderat renovering
- Eksisterende bygning, omfattende renovering
- Ny bygning
- Nyt udendørs udstillings- eller aktivitetsområde

Bygningsmassen

Cirkulationsplan

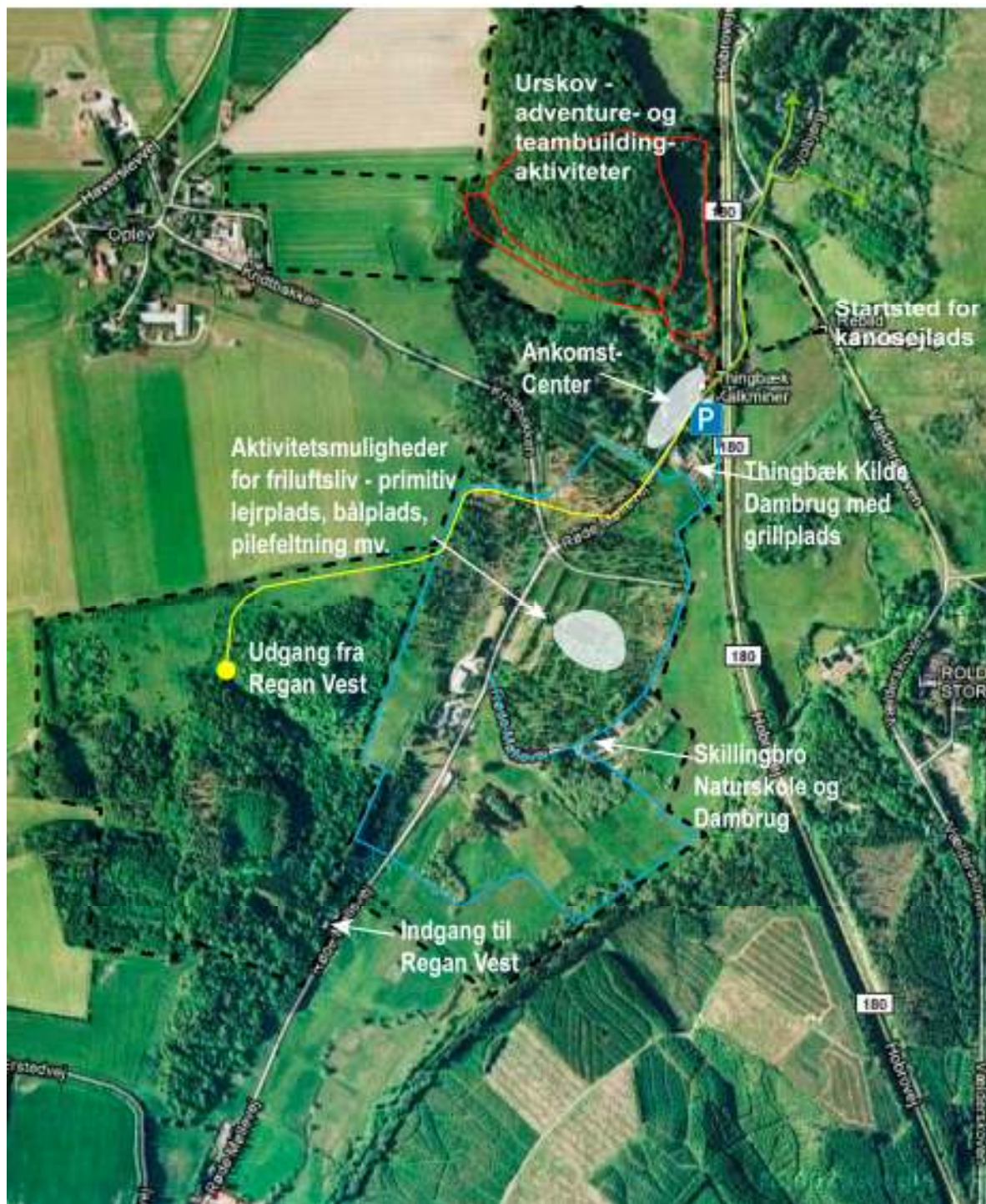

En tur rundt i Rebildcentret

Et besøg i Rebildcentret starter i ankomstbygningen, hvor man køber billet og skaber sig et overblik over centrets tilbud og tidspunkterne for guidet tur til Regan Vest. Her anbefales følgende rute rundt i videns- og oplevelsescentret, hvis man vil være sikker på at få det hele med, jf. oversigtskortet ovenfor:

1. Introduktion til den kolde krig i ankomstbygningen, samlingspunkt for næste hold til besøg i Regan Vest.
2. Fælles transport til Regan Vest og rundtur i anlægget. Udgang fra anlægget via elevator til toppen af bakken. Gåtur tilbage til ankomstbygningen hvor der kan købes forplejning.
3. Videre til Bundgårds Hus og herfra en tur gennem haveanlægget til Thingbæk Kilde og videre til
4. Møllegårdens udstillingsarealer og bespisningsmuligheder
5. Udstillinger, foredrag og/ eller workshop i Møllegårdens driftsbygninger
6. Det åbne udstillingsområde i tilknytning hertil med terrænmodel og skulpturgård og derefter
7. Udstillinger i udstillingsbygningen ved Thingbæk Kilde. Herefter videre til
8. Kalkværksruinen efterfulgt af en tur i
9. Thingbæk Kalkmine og et smut forbi kalkovnen hvorefter
10. Sidste stop er et besøg i dambruget inden
11. Rundturen slutter ved udgangspunktet i ankomstbygningen eller på parkeringspladsen.

Der vil selvfølgelig også være mulighed for at vælge enkelte elementer ud efter interesse og tilrettelægge sin egen sammensætning af oplevelsesmuligheder. Specielt skal nævnes det økologiske Skillingbro Dambrug med Skillingbro Naturskole og Skillingbro Kilde 400 m fra P-pladsen, samt Rebildcentrets ca 5 km naturstier, jf. oversigtskort næste side.

Natur- og friluftsmuligheder. I området etableres i alt omkring 5 km stier (markeret med rød, gul og blå streg) samt stiforbindelse til de mange faciliteter i Gravlev Ådal, Rebild Bakker og Rold Skov.

I området videreudbygges en række aktivitetsmuligheder for friluftsliv, adventure, teambuilding og naturformidling.

Det primære produkt – Regan Vest

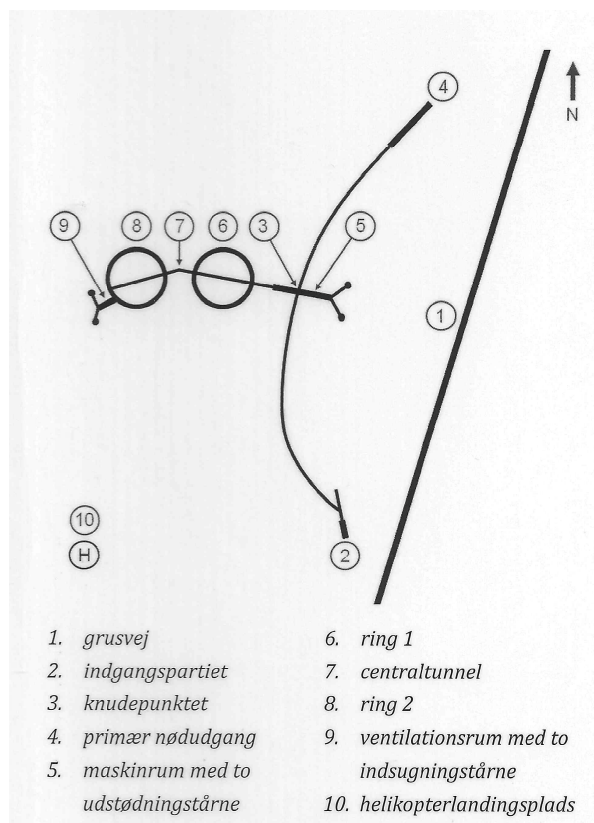
Gemt bag et anonymt udseende hus med have, garage og flagstang findes indgangen til et af de største og dyreste bygningsværker i Danmark. Skjult for offentligheden og landets fjender opførte de danske myndigheder i 1960'erne en bunker, som skulle rumme regeringen, kongehuset, forsvarschefen og de ledende embedsmænd fra centraladministrationen under 3. verdenskrig.

Baggrunden for anlæggets tilblivelse var Den Kolde Krig, som med Cubakrisen, året før bygningen af Regan Vest startede, bragte verden tæt på udslettelse. Danmarks medlemskab af NATO (fra 1949) betød farvel til tidligere tiders neutralitetspolitik og forpligtede til, at man opstillede et troværdigt forsvar med tilhørende teknologi og logistik, som var både krise- og krigsparat. Regan Vest blev bygget i al hemmelighed, stod færdig i 1969 og har indgået i beredskabet frem til 2003.

Regan Vest er nøgternt betragtet et underjordisk kontor anlæg og konferencecenter, som aldrig kom i brug. Alligevel står der med store usynlige bogstaver malet **ATOMTRUSSEL** på alle væggene i Regan Vest, der fremstår som en yderst konkret manifestation af Den Kolde Krigs dommedagsscenario. Stedet er umiddelbart fascinerende for historisk interesserede og for dem, der selv kan huske Den Kolde Krig. Det repræsenterer imidlertid så dramatisk en historie, at en langt større målgruppe er relevant. Mange detaljer vil kunne appellere til fantasi og følelse: Det var her ca. 250 af landets øverste beslutningstagere – støttet af en driftsorganisation på ca. 100 personer – var udpeget til at søge tilflugt i tilfælde af alvorlig atomkrig. Ingeniører og eksperter i moderne krigsførelse havde designet en bunker, der ville modstå træffere med traditionelle bomber og endog små taktiske atomvåben. Landets ledelse skulle herfra træffe fatale beslutninger, bl.a. om nedkastninger af atombomber over Østersøen under Natosamarbejdet, samtidig med, at de skulle leve med bevidstheden om, at familie, venner og bekendte kunne blive de første ofre for disse beslutninger. Stedets størrelse og potentielle bemanning til trods lykkedes det i mange år at bevare hemmeligheden om anlæggets præcise placering og faktiske funktion inden for en indviet kreds- i hvert fald i forhold til den danske offentlighed.

Anlægget er dybt begravet under jorden i Gravlevdalen vest for vej 180. Konstruktionen indeholder næsten to kilometer gange, tunneler og skakter samt 160 rum til 350 personer. Det er bygget til at kunne klare en atomkrig, rumme forsyninger til adskillige ugers ophold, har egen vand- og elforsyning, lægeklinik, radiostation og konferencefaciliteter. I bilag 1 findes yderligere beskrivelser samt illustrationer af anlægget.

Anlæggets placering i en kridtbakke er enestående – også på europæisk plan. Det giver en ekstraordinær beskyttelse at være omgivet af en hård og samtidig stødabsorberende undergrund. Siden starten i 1969 er det primært kommunikationsudstyret, der er

blevet udskiftet. Det betyder, at alt står stort set uændret. Inventar, kortmateriale, opslag og sparsom vægudsmykning – alt er intakt. Der er tale om en helt unik tidslomme, der gør at stedet emmer af autenticitet.

Det er naturligvis også fascinerende, at Regan Vest var øremærket til samfundets civile top. Det er muligt at se Hendes Majestæts toilet med askebæger og pege på hendes spartanske seng med sengetøj fra Nordisk Fjer. På samme måde er det muligt at fundere over, om mon samtlige ministre og departement chefer i perioden har været af samme køn, når det var planen, at de skulle sove i samme rum.

Formidlingskoncept og indhold

Det er vigtigt, at formidlingskonceptet rammer både mave og hjerne, at der tales til flest mulige sanser og at de besøgende involveres mest muligt, jf. afsnittet 'Moderne formidling af oplevelser baseret på det lokale natur- og kulturmiljø' i bilag 2. Gjort på den rette måde vil formidlingen kunne gribe de besøgende, så de får en bedre forståelse af både baggrunden for og de ultimative konsekvenser af moderne krigsførelse.

Det er ambitionen, at et vel udbygget og ambitiøst formidlingskoncept skal være på plads før der åbnes for publikum i Regan Vest. Formidlingskonceptet består af følgende to dele:

- en overjordisk del i tilknytning til ankomst området og,
- en underjordisk del i selve anlægget.

Det er tanken, at den overjordiske del i tilknytning til ankomst området skal indeholde en generel introduktion til den kolde krig – herunder en biografi, hvor formidlingen kan ske via levende billeder. De besøgende transporteres i grupper i en militærbus fra ankomstbygningen til indgangen til Regan Vest.

I det underjordiske anlæg opbygges et formidlingskoncept baseret på brug af moderne teknologi. Formidlingskonceptet skal kunne inddrage den besøgende i en historiefortælling og appellere til fantasien og sanserne – en historiefortælling, som allerede starter ved transporten i militærbussen. Det er visionen at involvere den besøgende så oplevelsen bliver 'som at være der selv'. Ingen besøgende skal gå derfra uberørt.

Afslutningen af besøget i Regan Vest gennem en elevator op til højdedraget 50-60 m over anlægget og 80 m over Gravlev Ådal er en væsentlig del af det primære produkt. Den overvældende oplevelse af kontrasten mellem de lukkede og snævre rammer under jorden i forhold til oplevelsen af at træde ud af elevatoren til en betagende udsigt ud over Gravlev Ådal, Rold Skov og Rebild Bakker, er en afslutning der gør indtryk, og som på en optimal måde leder den besøgende videre i forhold til videns- og oplevelsescentrets andre tilbud, jf. beskrivelsen i næste afsnit.

Fra elevatorens udgang ledes de besøgende tilbage til velkomstcentret med lyset i ryggen ad en sti, hvor natur- og landskabsoplevelsen er i fokus. Turen kan tilbagelægges på 10-20 minutter, og der vil være mulighed for kørsel tilbage til ankomstcentret for besøgende, der har brug for det.

Det underjordiske anlæg opdeles i to afsnit:

- et museumsafsnit med 'fast udstilling' der er ramme om ovenstående oplevelsesrum og
- et område med muligheder for at involvere publikum i andre typer af aktiviteter som fx engagerende udstillinger, events, rollespil, simulationer af alarmberedskab o. lign.

'Fast udstilling' skal forstås som en knivskarp balance mellem bevarelse af de centrale dele af den unikke tidslomme med Arne Jacobsen stole og 60'er fotostater og brug af nytænkende formidling, som ikke er mere fast, end at den udvikles løbende. Det underjordiske anlæg vil – fuldt udviklet – virke inddragende og give de besøgende oplevelser, der taler til sanser og følelser. Temaer og indhold i formidlingen af Regan Vest kan være følgende:

Stemningsskabende effekter. Den faste udstilling vil bevare centrale lokaler helt intakte, men suppleret med stemningsskabende lyd- og lyseffekter. Der kan også vises autentiske historiske film evt. kombineret med genskabende, nutidige filmoptagelser.

Forhøjet alarmberedskab. Tilspidsede situationer under den kolde krig, hvor alarmberedskabet var forhøjet. Hvad var det der skete på både den internationale og den nationale politiske scene?

Scenarier for optrapning af Den Kolde Krig. Hvad var hhv. Warszawa Pagten og NATO's angrebsplaner?

Virkningen af atomsprængninger. Dette kan suppleres med oplysninger om, hvilke atomare angrebsvåben Warszawa pagten rådede over, hvor de skulle sættes ind, og hvad effekten ville være.

Bunkerens konstruktion og modstandskraft. Hvad ville der reelt ske med bunkeren og dens beboere i tilfælde af et atomangreb? Kombineret med historien om bygningen af anlægget. De, der var med til bygningen af anlægget, og som stadig lever, bør interviewes/filmes.

Den dybt bevarede hemmelighed/skæg og blå briller. Hvor mange personer har haft deres gang i anlægget under Den Kolde Krig? Hvad vidste lokalsamfundet? Hvor mange lokale var involveret i den daglige drift? Hvilke afsløringer har pressen bragt gennem tiden? Hvad vidste fjenden?

Dagligliv og øvelser i bunkeren. Hvordan fungerede beredskabet fra ibrugtagningen og frem til 2003? Hvilke personer deltog i kriseøvelserne. Findes nogle af de oprindelige scenarier, og kan de bruges som udgangspunkt for undervisning/rollespil i dag?

Mennesker under pres. Mange mennesker var påvirkede af atomtruslen under dele af Den Kolde Krig. Hvad ved krisepsykologer om følgerne af at opholde sig i en atombunker, når krigen kommer?

De fysiske betingelser. Hvordan og hvor længe kunne beboerne overleve i "neddykket" tilstand?

Eksempler på aktiviteter:

- Strategi- og rollespil, som tager udgangspunkt i historisk funderede scenarier fra Den Kolde Krig
- Teambuilding – underjordisk konferencecenter, mulighed for længere ophold under jorden, hvor man fx er uden ure og kommunikation med omverdenen
- Mulighed for overnatning og spisning (evt. med typiske retter fra 60'erne)

Øvrige produkter – kalk, kilder og kunst

Rebildcentret har i en årrække arbejdet med formidling inden for de tre fokusområder Kalk, Kilder og Kunst. Udviklingen af de tre fokusområder fortsætter i de kommende år. I nærværende afsnit beskrives i kort form indholdet i og planerne for udviklingen af de tre fokusområder. Uddybende beskrivelser kan findes på www.rebildcentret.dk.

Kalk

Thingbæk Kalkminer udgør det naturlige tyngdepunkt under dette tema, hvor historien om kalkbrydning og kalkbrænding i Thingbæk fra både åbent brud og som minedrift formidles. De synlige spor, der hører til temaet, er Thingbæk Kalkmine med tilhørende kalkovn samt resterne af kalkværket ved den nuværende indgang til minerne.

Derudover omfatter formidlingen af kalken også hovedtrækkene i kridt- og kalkforekomsterne i Himmerland, samt den nuværende og historiske anvendelse heraf.

Thingbæk Kalkmine er åben for besøgende dagligt fra maj til august. I april, september og oktober er der åbent i weekender, helligdage og efterårsferie. Der er åbent for grupper over 20 personer året rundt efter aftale.

Kilder

Formidlingen af temaet kilder, tager naturligt sit udgangspunkt i centrets to kilder – Thingbæk Kilde med 35 l/sek og Skillingbro Kilde med 25 l/sek. Viden om de hydrogeologiske forhold og sammenhænge i ådalens vandmiljø vil blive formidlet gennem en hydraulisk model af Gravlev Ådal i tilknytning til Thingbæk Kilde. Der vil være mulighed for interaktiv brug af modellen med henblik på at anskueliggøre vandets fysiske egenskaber og teknikker, der anvendes i genopretningsprojekter i vådområder. Tidligere tiders vandindvindingsprojekter kontra nutidens naturgenopretningsprojekter formidles med udgangspunkt i Gravlev Ådal med Gravlev Sø, Halkær Sø, Vilsted Sø m.fl.

Ferskvandsmiljøets flora og fauna er et andet emne under dette tema. Det er tanken at etablere akvarier, hvor man kan opleve forskellige ferskvandsfisk og andre ferskvandsdyr.

Thingbæk Mølle Dambrug opdrætter primært bækørred og kildeørred, der kræver køligt og klart vand. Dambruget drives med traditionelle jorddamme som et gammeldags dambrug anno 2000, og det er hensigten at indrette dambruget til besøgende, med mulighed for at komme tæt på forskellige

ferskvandsfisk, og fange fisk i ketcher og tilberede dem. Fra dambruget vil blive ført en rørledning til ankomstbygningen, hvorigennem der kan spules levende fisk til brug i butikken og caféen. I dette arbejdende dambrugsmuseum vil dambrugshistorien kunne formidles. Hertil kan knyttes formidling af viden om lystfiskeri i ferskvand. Til dambruget hører et klækkehus hvor den besøgende kan få et indblik i produktionen af fiskeyngel.

Et andet fokus under kilder er formidlingen af Gravlevdalens vandmøllehistorie. Rebildcentret har erhvervet 'Den Møllehistoriske Samling' med mere end 8000 aktstykker om historiske vind- og vandmøller, hvoraf et fåtal er fysisk bevaret. Samlingen vil indgå i kildeformidlingen. Møllehjulet til Thingbæk Vandmølle vil blive genetableret. I samarbejde med Danny Druehyld etableres 'Heksens Værksted', hvor der lægges særlig vægt på kilderne.

Der satses således på at etablere et kildecenter, der kan have national interesse på grund af destinationens unikke kilder i et storslået landskab.

Skillingbro Dambrug og Skillingbro Naturskole ligger ca. 400 m fra parkeringspladsen. Dambruget og naturskolen er velegnet som ramme for forskning og undervisning, hvor besøgende kan udføre feltforsøg og få formidlet viden om det strømmende vand, vandløbenes flora og fauna, økologisk dambrugsdrift, opdræt af fiskeyngel mv. Skillingbro dambrug drives økologisk og samarbejder med Halkær Ådal Økologisk og Smagen af Nordjylland.

Kunst

Der er mangeårig tradition for kunst- og kulturoplevelser i Thingbæk Kalkminer, som først og fremmest er rammen om en permanent udstilling af skulpturer af billedhuggerne Anders Bundgaard og Carl Johan Bonnesen. Denne udstilling har eksisteret siden 1930'erne, og vil løbende blive suppleret med udstilling af andre robuste kunstværker som fx vandkunst og installationskunst. Derudover er Thingbæk Kalkmine ramme om årligt tilbagevendende lysfester Påskesøndag, 4. juli ved Rebildfesten, på Luciadagen og 2. juledag hvor minen oplyses med 3000 levende lys. Minerne danner også ramme om kunstudstillinger og musikarrangementer – både som åbne arrangementer for alle besøgende eller som særarrangementer for lukkede selskaber – fx bryllupper.

Bundgaards hus og Atelier indrettes til museum for Anders Bundgaard. Her formidles historien om hans livsgerning som kunstner og den betydning han har haft for Thingbæk.

De gamle driftsbygninger til Thingbæk Møllegård anvendes til udstilling af kunst, formidling af egnens kunsthistorie og afholdelse af kurser. I nærheden af Ravnkilde udgjorde mindst 12 kunstnere i perioden 1900-1918 et kunstnerisk fællesskab, der gik under navnet 'Ørnebjergkolonien'. Anders Bundgaard var initiativtageren bag. Rebildcentret er i besiddelse af et stort antal malerier af nu afdøde landskabsmalere, herunder fra Ørnebjergkolonien. Denne samling skal udgøre en fast bestanddel af kunstudstillingen i centret.

Ved at skabe et kunstcenter med skiftende udstillinger, værksteder og workshops vil der kunne tilføres dynamiske, inspirerende og varierende oplevelser i Rebildcentret. Det vil endvidere kunne sammenbinde mange af indsatsområderne – også i relation til Regan Vest.

Yderligere fokusområder

Virksomhederne 'Rebild Naturpleje' og 'Rebildcentrets Naturkød' er tilknyttet centeret, og der etableres mulighed for salg af lokale produkter og servering af måltider produceret på grundlag af kødprodukter fra kvæg, får og dådyr der naturplejer Gravlev Ådal ved afgræsning samt fisk fra dambrugene i Rebildcentret.

God mad, lokale råvarer og kulinariske oplevelser er en af hjørnestene i turismeprodukterne i Rebild – Rold Skov området, ligesom det også er et indsatsområde i nordjysk turisme. Rebildcentret er en del af netværket 'Smagen af Nordjylland', der er et forum for kompromisløse fødevarer-håndværkere, som arbejder med nysgerrighed, tålmodighed og omhu for at skabe unikke fødevarer. Formålet med netværket er at skabe og styrke forbindelsen mellem producenterne i netværket og deres private og professionelle kunder.

Thingbæk Kalkmine er overvintringssted for mellem 600 og 900 flagermus. Flagermus vil også indgå i Rebildcentrets formidling.

Synergi og stordriftsfordele ved samdrift

Der vil være mange fordele ved samdrift af Regan Vest og Kalk, Kilder og Kunst i et samlet videns- og oplevelsescenter under navnet Rebildcentret. Der kan etableres et samlet ankomstområde, der introducerer alle centrets tilbud, og de besøgende vil kunne få et stort udbud af oplevelsesmuligheder. Hvis der er ventetid på et besøg i Regan Vest kan de besøgende finde alternative tilbud i Rebildcentret, og de enkelte i en besøgsgruppe har mulighed for individuelt at sammensætte indholdet i deres besøg i forhold til interesser.

Den brede vifte af tilbud af såvel regional, national og international interesse vil sammen kunne tiltrække turister fra ind- og udland. Ligeledes vil der være mange stordriftsfordele ved fælles drift i forbindelse med markedsføring, udstillinger, guidning, IT formidling, biograf, café- og restaurantdrift, butikssalg, parkering m.m.

Derudover vil der være store fordele i samdrift af de i alt 83 ha naturarealer. Ved en fælles naturpleje og et sammenhængende stinet, vil der her kunne skabes attraktive friluftsmæssige tilbud med stiforbindelser til Gravlevdalen, Rebild Bakker og Rold Skov.

5. Beskyttelse af natur- og kulturhistoriske værdier

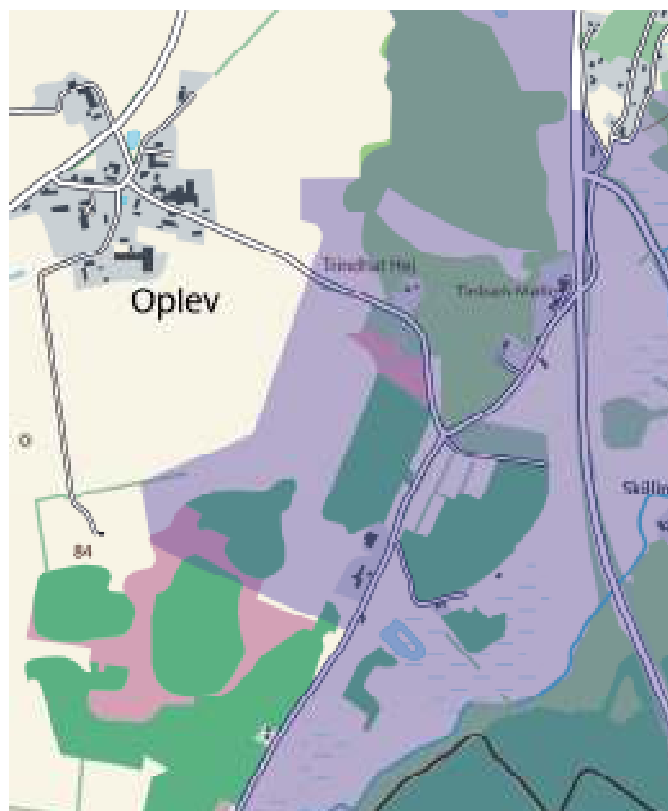
Rebildcentret med Regan Vest samt Kalk, Kilder og Kunst har et sammenhængende naturareal på ca. 83 ha, og ligger i et enestående natur- og kulturmiljø i tilknytning til Gravlev Ådal, Rebild Bakker og Rold Skov. Naturarealerne ligger på en sydøst-vendt skråning i Gravlevdalen og består af bøgeurskov, skov, overdrev, eng, sø, vandløb, mose og kilder. Fra toppen af bakken ovenover Regan Vest er der en bjergtagende udsigt over mod Rebild Bakker og Rold Skov tværs gennem Gravlev Ådal.

Hovedparten af den samlede ejendom ligger inden for afgrænsningen af fredningen af Gravlevdalen, Rebild Bakker og dele af Lindemborg Å.

Fredningens hovedformål er at bevare, genoprette og pleje de landskabelige, naturhistoriske og kulturhistoriske værdier i Rebild Bakker og Lindemborg Ådal med særlig vægt på de landskabelige værdier i Rebild Bakker og de naturhistoriske værdier i og omkring kilder, enge, overdrev og løvskove, herunder særligt de naturtyper og arter, som udgør grundlaget for udpegningen af del af fredningsområdet som EF-fuglebeskyttelsesområde og EF-habitatområde, samt – med respekt for de naturhistoriske interesser – at forbedre mulighederne for den rekreative udnyttelse af området.

Specifikt for den del af fredningen der omfatter Rebildcentrets arealer er formålet at bevare og pleje løvskove samt bøge- og egekrat i områdets nordlige del og at bevare og pleje overdrev og marker som åbne arealer. Nåletræsbevoksninger i området er blevet fjernet og er overgået til overdrev ifølge bestemmelser i fredningen. Endelig er det formålet at bevare og pleje de to kilder på

ejendommen med tilhørende eng- og mosearealer i ådalens bund, idet der lægges særligt vægt på de naturhistoriske værdier i kildefelter og kilder.

Det lilla område er omfattet af fredningen

Fredningen vedrører dels biologiske, landskabelige, kulturhistoriske og rekreative interesser i området.

De biologiske interesser er særligt knyttet til områdets kilder, vandløb, moser, enge, overdrev og løvskove, der rummer mange sjældne plantearter. Kilderne med tilhørende kildefelter og afløb rummer en righoldig flora og fauna.

De landskabelige interesser er navnlig knyttet til det markante dalstrøg, der er omgivet af et smukt, kuperet landskab med heder, overdrev, løvskove og dyrkede jorder. Fra højdedragene i området findes smukke og bevaringsværdige udsigter mod de skov- og lyngklædte Rebild Bakker, Rold Skov og Lindemborg Ådal.

De kulturhistoriske interesser i området er knyttet til Thingbæk Kalkmine, resterne af åbent kalkbrud, vandmølledriften med udgangspunkt i Thingbæk Kilde samt dambrugsdriften i området. Regan Vest er kun delvis omfattet af fredningen, men hele ejendommen er selvfølgelig af stor kulturhistorisk og bevaringsmæssig betydning, jf. afsnit herom på næste side.

Endelig rummer området også rekreative interesser som en del af det samlede område der udgøres af Rebild Bakker og Rold Skov. Rebild Bakker og Rold Skov har været et yndet besøgsmaal gennem årtier. Ved at medtage Rebildcentrets naturarealer i dette sammenhængende naturområde skabes flere tilbud til de besøgende og områdets stisystemer vil samtidig kunne forbindes.

Den samlede ejendom plejes i overensstemmelse med plejeplanen, der dels er fastlagt i fredningsbestemmelsen dels udarbejdet af Beredskabsstyrelsen.

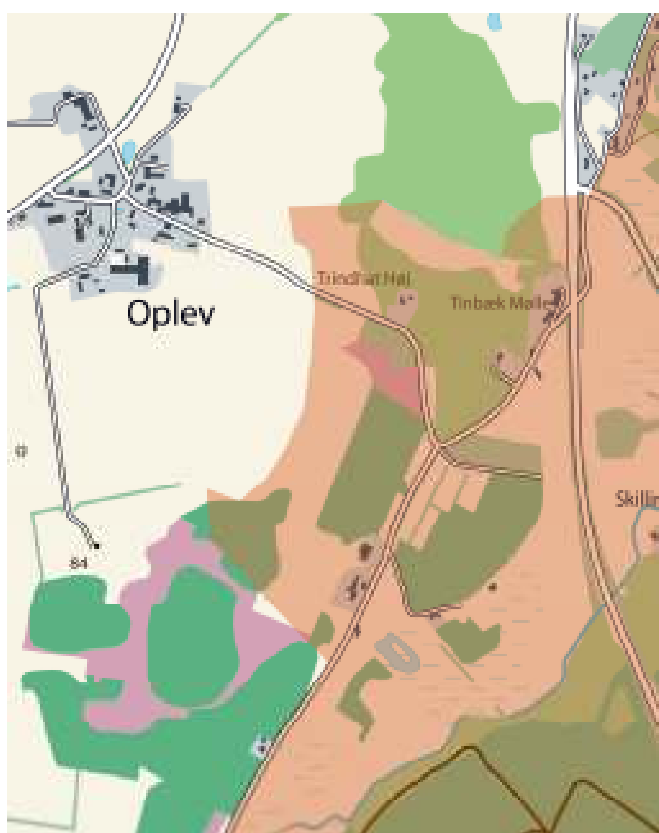
Fredningsmyndigheden har behandlet og godkendt planer om udbygning og anvendelse af Rebildcentret til de formål, der indgår i den del af konceptet der vedrører Kalk, Kilder og Kunst. Når Regan Vest også kommer til at indgå som en del af det samlede koncept for Rebildcentret, vil det betyde behov for en fornyet sagsbehandling hos fredningsmyndigheden med henblik på at opnå myndighedens godkendelse af de udvidede planer for anvendelse og aktivitet i Rebildcentret.

Det forventes dog ikke at inddragelsen af Regan Vest i konceptet vil medføre yderligere behov for ændringer/ udvidelser af eksisterende bygninger eller nybyggeri. Der vil være behov for godkendelse af stiføringen fra elevatoren tilbage til velkomstområdet.

Hovedparten af ejendommen indgår i EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 4, Rold Skov, og EF-habitatsområde nr. 20, Rold Skov, Lindenberg Ådal og Madum Sø. Grundlaget for udpegningen som fulgebeskyttelsesområde er forekomsten af ynglende hvepsevåge. Grundlaget for udpegningen som habitatsområde er forekomsten af såvel særlige arter som særlige naturtyper. Specielt skal her nævnes damflagermus, der overvintrer i Thingbæk Kalkmine. Blandt naturtyper kan tilsvarende nævnes kalkoverdrev, kilder med kalkholdigt vand og bøgeskov på morbund uden kristtjørn som forefindes på ejendommen.

Rebild Kommune har vedtaget kommuneplantillæg 2 og lokalplan 240 for Rebildcentret. Området er udlagt til rekreative

formål. En inddragelse af Regan Vest under Rebildcentret vil medføre en fornyet kommunal sagsbehandling med henblik på revision og opdatering af bestemmelser og arealudlæg kommune- og lokalplaner. Det forventes at ændringer i plangrundlaget er mindre væsentlige i forhold til bevarings-, beskyttelses- og nabointeresser i området.

Det orange område er Natura 2000 område

Hovedtræk af områdets natur- og kulturhistorie

Kalkforekomsterne ved Thingbæk er havaflejringer fra Danientiden for ca. 65 mio år siden som er presset opad af en dybere liggende salthorst. Gennem sidste istid bevirkede isens trykken og skuren oven på kalken dybe sprækker med stor vandledningsevne i de øvre kalklag. Disse sprækker i kombination med bakkerne på begge sider af Gravlev Ådal har betinget de talrige og meget vandførende kilder i området. Et enestående naturfænomen i Nordeuropa, der er grundlag for et sjældent plante- og dyreliv.

Igennem generationer er der ved den gamle Thingbæk Møllegård brudt kalk i åbent brud, hvorimod kalkindvinding ved egentlig minedrift kun har fundet sted over en 25-årig periode fra 1915-40. Et stort

kalkværk ved den nuværende indgang til minerne blev benyttet fra ca. 1920 til anden verdenskrig. En stor del af værket blev brudt ned og fjernet i 1963, mens resten blev dækket med overskudsjord fra minedriften. En af landets ældste kalkovne står stadig ved minerne.

Billedhugger Anders Bundgaard, hvis hovedværk var Gefionspringvandet på Langelinie i København, erhvervede i 1905 Thingbæk Kalkværk med den tilhørende Thingbæk Møllegård. Han iværksatte minedriften i Thingbæk og fra 1915 til 1940 blev minerne udgravet og de fleste af bygningerne til minedriften opført. Anders Bundgaard indrettede i 1930'erne den ældste af minerne som udstilling for egne skulpturer, og han indrettede atelier i tilknytning til 'Bundgaards Hus', som han i en årrække anvendte som sommerhus.

Der findes således følgende kulturhistoriske elementer i området:

- Thingbæk Kalkminer – med skulpturer af Anders Bundgaard og Carl Johann Bonnesen.
- Anders Bundgaards hus og atelier.
- Hulveje, kalkovn, kalkgrav, spor efter en mølledam og et vandmøllehjul, et kalkværk og historiske bygninger.
- Thingbæk Møllegård med stuehus, stald og ladebygning. Thingbæk Kilde har været opstemmet og brugt til mølledrift og elproduktion.
- Thingbæk Kilde hvorfra vandet til dels stadig anvendes til dambrugsdrift i Thingbæk Mølle Dambrug.
- Skillingbro Dambrug med Skillingbro Naturskole og Skillingbro Kilde.
- Friluftsmæssige anlæg og tilbud, stier, parkeringsplads mv.

De kulturhistoriske bevaringsinteresser i Regan Vest

Regan Vest er et unikt beskyttelses anlæg i dansk sammenhæng og er på den baggrund klart bevaringsværdigt. Anlægget bør bevares for eftertiden som en væsentlig del af historien om Danmark under den kolde krig. Og samtidig bør det være muligt at åbne anlægget for offentligheden og anvende det formidlingsmæssigt i en kulturhistorisk sammenhæng.

Der er således behov for at finde en balance mellem hensynet til bevarelse og beskyttelse af anlægget på den ene side og hensynet til offentlighedens muligheder for at se og opleve stedet og få formidlet denne epoke af Danmarkshistorien.

Hvis Regan Vest skal indgå som en del af et videns- og oplevelsescenter er der endvidere behov for også at afveje balancen mellem beskyttelse og benyttelse ud fra en økonomisk synsvinkel. Drifts- og anlægsøkonomien i Regan Vest som del af et videns- og oplevelsescenter, har betydning for mulighederne for at beskytte og bevare anlægget samtidig med at det åbnes for publikum. Alternativet er at bevare anlægget i dvale og uden muligheder for offentlighedens adgang hertil.

En balance mellem hensynet til beskyttelse og benyttelse kan tage sit udgangspunkt i en opdeling af anlægget i zoner med eksempelvis tre kategorier af bevaringsværdi:

1. **Områder med højeste bevaringsværdi.**
Unikke lokaler eller installationer, der kun forefindes én af eller som er væsentlige for formidling af historien om den kolde krig eller Regan Vest.
2. **Områder med middel bevaringsværdi.**
Lokaler eller installationer der er flere af eller som har mindre betydning for formidling af historien om den kolde krig eller Regan Vest.
3. **Områder med begrænset bevaringsværdi.**
Lokaler der er mange af som eksempelvis soverum og gange.

Til de tre forskellige kategorier af bevaringsværdi kan der knyttes hver sin målsætning for bevaring og beskyttelse – eksempelvis således:

1. **Alt bevares som udgangspunkt intakt.**

Brugen og formidlingen af stedet tilrettelægges så der sker mindst mulig indgriben i eksisterende tilstand og med størst mulig hensyntagen til bevaringsinteresserne.

2. **Bygningskonstruktion og ruminddeling bevares intakt.**

Mulighed for at fjerne inventar og løsdele og indrette med nyt eller anden inventar.

3. **Ydre bygningsrammer bevares intakt.**

Mulighed for at ændre på bygningskonstruktionen med henblik på at skabe flere større rum i anlægget.

Mulighed for at fjerne inventar og løsdele og indrette med nyt eller anden inventar.

Derudover kan det overvejes at skabe en 4. kategori:

4. **Udvide eller udbygge eksisterende bygningsrammer.**

Mulighed for at udvide eller supplere bygningskonstruktionen med nye rum og tekniske installationer med henblik på at kunne skabe en hensigtsmæssig indretning af anlægget som videns- og oplevelsescenter.

Denne 4. kategori vil fx kunne anvendes til at etablere en elevator som udgang fra anlægget for besøgende. I tilknytning hertil kan der eksempelvis være behov for at etablere et nyt rum der kan anvendes af besøgende som venter på udgang via elevator.

planen er infoportalen klar til ibrugtagning omkring 1.5. 2013. Destinationens hovedattraktion – natur- og kulturmiljøerne – vil med infoportalen blive formidlet mere kvalificeret. Med Regan Vest som et ekstra fyrtårn, vil kombinationen natur- og kulturmiljøer/ infoportal/Rebildcentret tilføje mere end bare summen af de enkelte elementer.

Lokalt samarbejde om turisme og oplevelsesøkonomi

Rebild Kommune har i vinteren 2011/12 udarbejdet et udkast til erhvervs- og turismepolitik. Sideløbende hermed har Rebild Kommune sammen med en bred kreds af aktører i området samarbejdet om formulering af en strategi- og handlingsplan for turisme i Rebild – Rold Skov området (jf. bilag 2). Visionen for turismen i Rebild – Rold Skov området er at *udvikle kvalitetsrige oplevelser og udfordringer på internationalt niveau*. Derudover prioriterer Rebild Kommune og Aalborg Samarbejdet en turismeindsats med fokus på at øge omsætning og beskæftigelse inden for turismeerhvervet.

Strategi- og handlingsplanen, der udmønter erhvervs- og turismepolitikken inden for oplevelsesøkonomi og turisme, har følgende syv indsatsområder:

- Branding, markedsføring og digitalisering
- Erhvervsturisme
- Infoportal Rebild Bakker – Rold Skov
- Regan Vest
- Store events
- Sundhed, adventure og natur
- God mad og lokale råvarer

Inden for hvert indsatsområde er etableret en arbejdsgruppe, som på grundlag af strategi- og handlingsplanen arbejder videre med konkrete aktiviteter. Her udgør arbejdsgruppen bag nærværende forretningsplan den ene af de syv arbejdsgrupper.

Planerne med Rebildcentret passer ind i og kvalificerer destinationens DNA. En virkeliggørelse af Rebildcentret vil således forbedre destinationens image som oplevelsesområde og derved også give synergi i forhold til andre erhverv.

Teambuilding

Med basis i områdets enestående natur er der i øjeblikket tre aktører, der tilbyder teambuildingskurser bl.a. med udgangspunkt i Thingbæk Kalkmine og Skillingbro Naturskole. Regan Vest vil give en unik mulighed for at udvikle disse produkter. En af aktørerne har allerede udarbejdet forsøgsscenarier, hvor Regan Vest spiller en hovedrolle i en semifiktiv koldkrigsramme. Teambuilding vil kunne udvikles i samspil med hoteller. Desuden vil samme rollespilskoncept evt. kunne tilpasses forskellige målgrupper - børn, firmaer, lejlingsarrangementer. En optimering vil kunne opnås ved et øget samarbejde mellem de eksisterende aktører på området.

Negative synergieffekter

Regan Vest ligger i et område med arealregulerende bindinger som fredning, Natura 2000 beskyttelse og flere tilfælde af § 3 naturbeskyttelse. Røde Møllevej, som leder hen til bunkeren, er en snæver grusvej, hvor der er en afstand på ca. 900 m fra parkeringspladsen ved Thingbæk Møllegård til bunkerens indgang.

Det er vigtigt at forebygge modstand fra lokale beboere ved at inddrage dem tidligt i processen med det mål, at et øget antal besøgende ikke bliver til gene for naboerne. Forretningsplanen er udarbejdet med bistand fra en arbejdsgruppe, hvor bl.a. den mest berørte nabo er repræsenteret, jf. side 4.

Der er i arbejdsgruppen enighed om, at al besøg til Regan Vest skal ske med udgangspunkt i Rebildcentrets centerbebyggelse, og at der ikke skal etableres nogen velkomstbebyggelse ved indgangen til Regan Vest. Herved tilgodeses hensynet til områdets naturfredningsmæssige status og til nabointeresserne.

7. Organisering og samarbejde

Der er en række alternative muligheder for den organisatoriske opbygning af Rebildcentret. Overvejelserne om organiseringen bør tage afsæt i de formål vi ønsker at tilgodese med etableringen af Rebildcentret som et videns- og oplevelsescenter.

Formålene med Rebildcentret som videns- og oplevelsescenter

Formålene med Rebildcentret som videns- og oplevelsescenter drejer sig dels om de besøgendes muligheder for oplevelser, bevarings- og beskyttelsesinteresserne, driften samt centrets samarbejdsmuligheder med andre aktører. Formålene er at skabe de bedst mulige rammer for:

- At stedet kan drives, så det opfattes som et samlet hele af de besøgende,
- At skaffe finansiering til projektets forskellige opstarts- og anlægsaktiviteter,
- At der kan udvikles moderne og attraktive oplevelsesmuligheder for de besøgende,
- At sikre bevarings- og beskyttelsesinteresserne omkring Regan Vest for eftertiden,
- At sikre bevarings- og beskyttelsesinteresserne omkring områdets øvrige natur- og kulturhistoriske værdier i overensstemmelse med fredningen og Natura 2000 beskyttelsen af dele af området,
- At drive Rebildcentret – herunder at optimere betingelserne for stedets drifts- og anlægsøkonomi på både kort og langt sigt,
- At Rebildcentret kan indgå i samarbejder eller partnerskaber med andre (kold)krigsmuseer i Danmark,
- At Rebildcentret kan indgå i forpligtende samarbejder med lokale og regionale aktører om brug af stedet til fx events, adventureaktiviteter, erhvervsarrangementer, undervisning o.lign.,
- At lokale turismeaktører og samarbejdspartnere kan være en del af organiseringen.

Ud over ovennævnte formål er det relevant at inddrage overvejelser om hvordan situationen og mulighederne ser ud, hvis enten 'Regan Vest' eller 'Kalk, Kilder & Kunst' viser sig ikke at være økonomisk bæredygtige. Disse situationer skal organiseringen af Rebildcentret tage højde for på forhånd.

Det er målet at fastlægge organiseringen af Rebildcentret i løbet af efteråret 2012.

8. Risikofaktorer

Statsadministrationen indstiller til ministeren, at Regan Vest alligevel ikke udtages af det civile beredskab. (NB: Beredskabsstyrelsen, som drifter anlægget, ønsker at slippe for en årlig udgift på 0,5 – 0,75 mio. kr., som ikke giver værdi.)

Finansudvalget beslutter, at anlægget kommer i almindeligt udbud. Der har allerede været henvendelser fra potentielle købere. Mod dette taler at forsvarsminister Nick Hækkerup offentligt har oplyst, at han er af den opfattelse, at Regan Vest bør åbnes for offentligheden, og ligeledes Kulturstyrelsens ønske om, at anlægget bør bevares og åbnes for offentligheden.

Begge ovennævnte risikofaktorer kan Rebildcentret søge at imødegå via nærværende forretningsplan. Herigennem synliggøres og dokumenteres både vilje og evne til at tage vare på anlægget og de kulturhistoriske bevaringsværdier på både kort og langt sigt.

Kulturstyrelsen lægger så mange bindinger på et anlæg, der åbnes for offentligheden, at attraktionsværdien for et bredt publikum forringes. Sådanne bindinger vil kunne umuliggøre en bæredygtig økonomisk drift.

Rebildcentret har søgt at imødegå dette ved tidligt i processen at indlede samarbejde med Nordjyllands Historiske Museum om de bevaringsmæssige aspekter og interesser. Der skal ligeledes snarest indledes dialog og samarbejde med Kulturstyrelsen.

Fundraising til anlægsfinansiering afhænger af en hensigtsmæssig organisering, og af et gennembearbejdet og fagligt kvalificeret projektgrundlag. Organiseringen er der redegjort for i afsnit 7. Nærværende forretningsplan skal danne grundlag for i første omgang at skaffe midler til det videre arbejde med projektgrundlaget, med det formål at videreudvikle, beskrive og planlægge realiseringen af centrets indhold og tilbud. Herudover skal forretningsplanen benyttes ved den generelle fundraising til hele projektet.

Brand- og redningsmæssige udfordringer. Der melder sig nogle sikkerhedsproblemer, når anvendelsen skal ændres til turistformål. Rebild Kommunes beredskabschef har udfærdiget et notat på baggrund af et enkelt, kortvarigt besøg, der oplister de mest oplagte udfordringer. Her fremgår, at den store udfordring primært bliver ved en brand at sikre, at personer, der opholder sig i anlægget, hurtigt og sikkert kan komme til det fri - og her skal der tages hensyn til, om der er tale om overnatninger, eller om der kun bliver tale om dagophold. Antallet af personer, der skal opholde sig samtidig i anlægget, spiller også ind i overvejelserne. Der arbejdes videre med disse udfordringer.

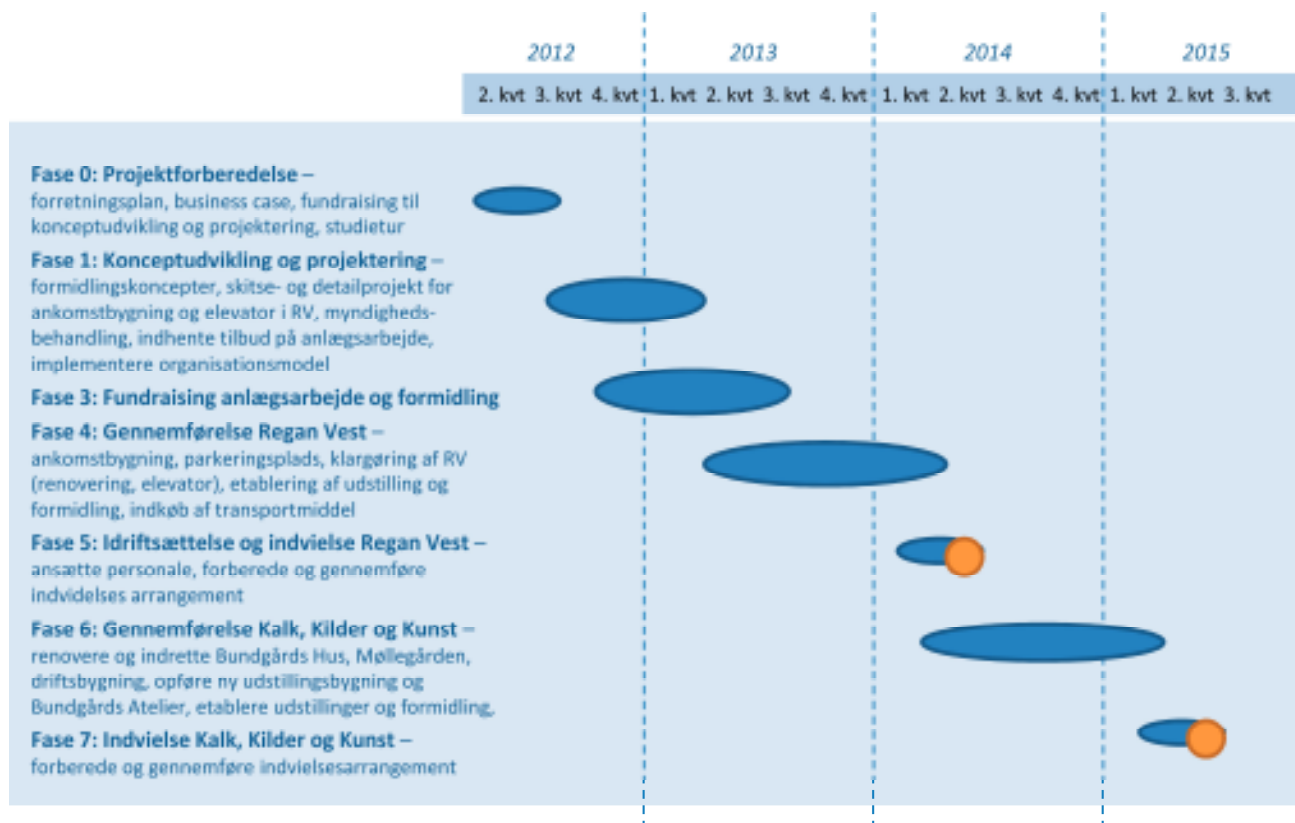
Moderne formidling. Vi ved, at Koldkrigsmuseum Stevnfortet i 2011 havde ca. 42.000 gæster. Tilsvarende havde Langelandsfortet i 2011 ca. 36.600 besøgende. Vurderingen er, at Regan Vest fra starten kan tiltrække flere gæster end de nævnte museer. Udfordringen er at få tilrettelagt formidlingen, så den virkelig tilføjer noget ekstra til det eksisterende anlæg. Dette ekstra skal være med til at lancere attraktionen, så det med det samme bliver kendt som et spændende sted at besøge. Hvis denne forudsætning ikke realiseres, vil det få negativ betydning for besøgstallet. Tilsvarende vil det i årene efter åbningen være vigtigt, at formidlingen, udstillingstemaer og aktiviteterne udvikles og gøres spændende.

Rebildcentret vil etablere samarbejde med kompetente og erfarne fagfolk på området og derigennem sikre, at relevante erfaringer og kompetencer inddrages i arbejdet.

9. Proces- og handlingsplan

Rebildcentret har i foråret 2012 taget initiativ til at nedsætte en arbejdsgruppe, som har medvirket i udarbejdelsen af nærværende forretningsplan. Arbejdsgruppens sammensætning er angivet i indledningen.

Forretningsplanen skal danne grundlag for fundraising af midler samt udvikling og udbygning af Rebildcentret over en periode på tre år. Det er målet at kunne markere åbningen af Regan Vest med et indvielsesarrangement i påsken 2014, mens åbningen af en ny udgave af Kalk, Kilder og Kunst markeres med et indvielsesarrangement i påsken 2015.

Interne forhold i Forsvarsministeriet bliver afgørende for hvornår det bliver muligt at overtage Regan Vest, og således også for, om den skitserede tidsplan viser sig at være realistisk. Både Rebildcentret og Rebild Kommune bruger alle tilgængelige kanaler til at gøre opmærksom på vores interesse i at en beslutning træffes snarest muligt.

Bilag 1: Beskrivelse af anlægget

Regan Vest er bygget inde i en kalkbakke. Selve konstruktionen, der består af to to-etagers betonringe, bevarer et hulrum mellem kalken og bunkeren med et slags dobbeltskrog, der kan modstå hele 6 G. Der er aldrig målt jordskælv over 2 G.

Tunnelen, der fører fra indgangen og ind til bunkerens arbejds- og opholdsarealer er ca. 300 meter lang, lidt over to meter bred og ca. 2 ½ meter i højden, jf. billedet på næste side. I alt rummer anlægget næsten to km. færdselsareal/gange. Hele anlægget dækker et samlet areal på ca. 5.000 kvadratmeter.

Den centrale bunker består som nævnt af to ringe og ligner set oppefra et ottetal, der ikke når helt sammen på midten og er forbundet med en forbindelsesgang på ca. 25 meter. Ringene er ca. 53 meter i diameter.

Indvendigt er ringene små fire meter i bredden på begge etager, og langs indersiden af ringen løber en gang, der er ca. 1,1 meter bred. De typiske arbejds- og soverum, der ligger langs ydersiden af ringen er på ca. 10 kvadratmeter. De større rum udnytter ringens totale bredde.

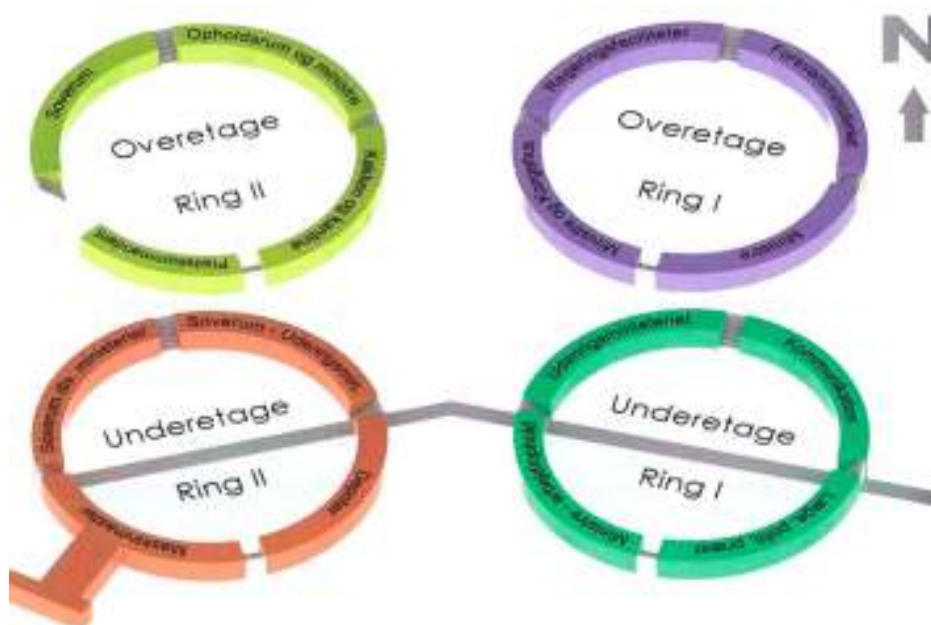
I ring 1, der ligger tættest på udgangen, er der på over- og underetage i alt 80 små og store rum. De små rum er indrettet som kontorer til to til fire personer. Flere rum kan være lagt sammen og hele ringens bredde være udnyttet, hvis funktionen kræver det. På overetagen af ring 1 ligger fx ministermøderummet. Ved siden af ligger et udvalgsværelse, og derefter følger et situationsrum og et sekretariat.

Selvom ring 1 i princippet er indrettet med arbejdsrum, er det også her på overetagen, at regeringsmedlemmerne og regenten har deres soverum.

Ring 2 har lidt under 80 rum i alt og bruges primært til ophold. De højst rangerende i anlægget har egne senge, men der er kun ca. 250 senge til de 350 personer, som anlægget kan rumme. Dette problem løses ved, at en del af mandskabet har 12 timers vagter og har mulighed for at dele seng ved at sove på forskellige tider af døgnet. På overetagen i ring 2 ligger opholdsstuen på 60 kvadratmeter med plads til 40 personer samt køkken og cafeteria. Køkkenet er på 50 kvadratmeter, og det nærliggende cafeteria er på 85 kvadratmeter og har plads til ca. 70 personer ad gangen.

Fra underetagen i ring 2 er der forbindelse til to sekundære nødudgange. Den primære nødudgang ligger i fortsættelse af indgangstunnelen.

Hele anlægget er yderst velbevaret. Der er en konstant temperatur på 18 - 19 grader, og der ventileres jævnlige for at holde lokalerne fugtfri.

Kilde for både tekst og billeder i dette bilag:
'Danmarks dybeste hemmelighed' af
Poul Holt Pedersen og Karsten Bedersen.

Modellen på det øverste billede viser ringenes konstruktion. I kalkgruberne er der sat valsede jernbaneskiner op for at forstærke loftet. Mellem skinnerne er der lagt tømmer for at der ikke falder kalkstykker ned. Derefter er der støbt et gulv og en toetagers bygning i grubernes hulrum.

Tværsnittet på det midterste billede viser hvordan gangen ligger mod ringenes inderside og rummene mod ydersiden. Herved udnyttes pladsen bedst. Da bakken og forstærkningerne af gruberne yder en meget stor beskyttelse er den opbyggede betonkonstruktion i udgravninger i sig selv ikke bygget til at kunne modstå bomber. Den er dog stadig bygget så stærk, at den kan modstå vægten, hvis bakken synker sammen over den som følge af rystelserne fra en kraftig atomsprængning.

Oven på toetagers bygningen er der lagt Leca grus for at absorbere slaget, hvis gruberne synker sammen. Hvis konstruktionerne stod ' nøgne' ville selv en lille nedfalden kalksten give et smæld, som ville runge ubehageligt i hele anlægget.

Det nederste billede viser hvor dybt under bakken ringene er bygget og derved også hvor langt skakterne er gravet ned. Højden på de i alt fire skakter er mellem 50 og 60 m.

Billedet herunder viser den lange gang fra indgangspartiet til anlæggets knudepunkt, jf. figuren side 13.

Bilag 2: Markeds- og konkurrentanalyse

Indsigt i nuværende og potentielle kundegrupperes præferencer og motiver er en væsentlig del af grundlaget for nærværende forretningsplan. I dette afsnit søges derfor svar på følgende spørgsmål:

- Hvem er turisterne, der besøger Rebild – Rold Skov området og hvad efterspørger de?
- Hvilke potentialer rummer det for Rebildcentret?

Generelle turistprofiler⁴

Det anslåede besøgstal for Rebild-området er 450.000 gæster om året. Kundesegmenternes profiler i Rebild Bakker er primært følgende:

- Voksne 40+ uden børn – de 'unge gamle' – for hvem naturen i samspil med gode gastronomiske oplevelser er centrale rejsemotiver. Store krav til kvalitet og service. 57 % af endagsturisterne er over 40 år, og 72 % af de overnattende hotelgæster er over 50 år.
- Erhvervsturister med et døgnforbrug, der typisk er 5 gange højere end den almindelige ferieturist. Der er synergi i forhold til ferieturisme, da erhvervsturister ofte vender tilbage med familier og venner.
- Børnefamilier. 58% af endagsturisterne er på besøg som familie med små og større børn. 27% af hotelgæsterne er familier med børn.

Det samlede turismetilbud appellerer primært til de 40+ årige, der søger 'det gode liv' og erhvervsturisterne, der har stort set samme krav til kvalitet og service, og som lægger vægt på kombinationen af attraktive natur- og kulturmiljøer og god mad. Børnefamilier besøger i mindre grad Rebild som overnattende gæster, da udbuddet af oplevelser og aktiviteter til denne målgruppe er begrænset.

Destination Rebild er kendetegnet ved en meget stor andel danskere – 86 % mod hele regionens 50 %. De mange danskere, der i forvejen er i området, vil helt naturligt lægge vejen omkring Rebildcentret med Regan Vest, fordi der her fortælles et vigtigt kapitel af danmarkshistorien.

Åbningen af Regan Vest vil tiltrække flere turister og tillige øge andelen af udenlandske besøgende. Der skønnes samlet set at være et internationalt udviklingspotentiale i Rebildcentret kombineret med Inforportalen og Rebild Bakker/ Rold Skov, som kan have en attraktionsværdi for udenlandske turister på ferie i Jylland.

Udvikling af tilbuddene i Rebildcentret vil bidrage med flere og nye oplevelsesmuligheder, som vil være attraktive for alle nævnte målgrupper. Det vil bidrage til at øge opholdslængde og døgnforbrug for de to første målgrupper, samt at tiltrække flere børnefamilier som overnattende turister i Rebild Bakker – Rold Skov området.

Overnatninger⁵

I Rebild Bakker – Rold Skov området er antallet af overnatninger ca. 110.000 fordelt på vandrerhjem, campingpladser og hoteller. Der er meget få feriehuse i området. I og omkring Rebild er der 480 sengepladser og i hele kommunen 570 pladser.

Med knap ½ mio. besøgende i området på årsbasis angiver antallet af overnatninger et potentiale. Den store endagsturisme har med et større udbud af attraktioner og aktiviteter mulighed for at udvikle sig til flerdagsturisme.

⁴ Infoportal – Rebild Bakker og Rold Skov, Dansk Bygningsarv a/s, kapitel 8

⁵ Infoportal – Rebild Bakker og Rold Skov, Dansk Bygningsarv a/s, kapitel 8

De fleste endagsturister kommer ind og ud af området uden at få kontakt til stedet, dets historie, kultur og mennesker, hvilket kalder på en tættere relation mellem Rebild Bakker – Rold Skov området som vært og den enkelte turist.

Rebildcentrets tilbud og formidling vil bidrage til at turistens muligheder for at få kontakt til stedet, dets historie, kultur og mennesker forbedres væsentligt. Rebildcentret vil gøre det attraktivt at blive længere i området og dermed bidrage til at konvertere nogle af de mange endagsturister til flerdagsturister. Grundlaget herfor er umiddelbart godt, da Rebild Bakker – Rold Skov som minidestination har en høj genbesøgsrate hos gæsterne.

Kerneoplevelsen⁶

Ser man på oplevelsesprofilen for Rebild, er kerneoplevelsen natur, aktiviteter med familien og nydelseselementer med fokus på god mad og vin. Rebild tilbyder 'the simple life' med afstressning, menneskelige relationer og kulturlandskabet som vigtige elementer.

Turisterne efterspørger i stigende grad historiefortælling og publikumsinvolvering. Aktører, lokalbefolkningen og turisterne peger på behov for bla. flere oplevelser af æstetisk, læringsmæssig og nydelsesmæssig karakter under temaet 'småt er godt'. Der er behov for udvikling af udfordrende aktiviteter, der kan stimulere de besøgende og fastholde deres interesse for området.

Behovet for klare fortællinger og publikumsinvolvering er en væsentlig information for Rebildcentret. Opgaven består således i at afklare, hvilke fortællinger der skal stå tydeligt i erindringen hos turisten efter et besøg.

Overnatnings- og spisesteder⁷

Overnatnings- og spisestederne i Rebild Bakker – Rold Skov området dækker kapacitetsbehovet og understøtter minidestinationens værdier. Et styrket samarbejde mellem overnatnings- /spisesteder og attraktioner i fx pakketilbud vurderes at udgøre et potentiale for turismeudvikling i Rebild Bakker – Rold Skov området.

Der vil således være et potentiale for Rebildcentret i et samarbejde med andre lokale turismeaktører om pakketilbud, som vil bidrage til at øge besøgstallet. I den sammenhæng vil også udenlandske turister være interessante målgrupper. Det drejer sig især om nordmænd og tyskere.

Markedet for koldkrigsmuseer i Danmark og Nordeuropa

Regan Vest er som militært anlæg helt unik inden for landets grænser. Vi skal til Tyskland for at finde et anlæg, der er direkte sammenligneligt - Dokumentationsstätte Regierungsbunker, der ligger syd for Bonn. I Danmark er Stevnfortet og Langelandsfortet indbyrdes sammenlignelige museer, hvis hovedformål er formidling af den kolde krig. Som inspiration har vi indsamlet oplysninger om følgende museer i Danmark og Nordeuropa, der har et indhold om den kolde krig:

⁶ Infoportal – Rebild Bakker og Rold Skov, Dansk Bygningsarv a/s, kapitel 8

⁷ Infoportal – Rebild Bakker og Rold Skov, Dansk Bygningsarv a/s, kapitel 8

Navn	Åbning	Åbningstider	Entrépris voksen	Årligt besøgstal
Koldkrigsmuseum Stevnnsfort	2008	Dec-jan: lukket Feb, mar, nov: efter aftale Apr-Okt: alle dage 10-17	Kr. 110	2011: 42.000
Koldkrigsmuseum Langelandsfort	1997	Nov-mar: lukket Apr, Nov: 10-16 Maj-Sept: 10-17	Kr. 105	2011: 36.660
Dokumentationsstøtte Regieringsbunker	2008	Nov-mar: lukket Ons, lør, søn: 10-17 Tir, tors, fre: kun åben for grupper der har forudbestilt Man: lukket	Kr. 60	Ca. 100.000
Secret Wartime Tunnels, Dover	?	Nov-mar: weekend 10-16 Apr-sept: 10-18 Okt: 10-17	Kr. 152	?
Mauermuseum ved Check Point Charlie	1962	Åben hver dag hele året kl. 9-22	Kr. 93	?

Koldkrigsmuseum Stevnnsfort

Stevnsfortets mission under den kolde krig var at afspærre Østblokkens adgang til Øresund og i øvrigt at holde øje med alle Østblokkens bevægelser på Østersøen. Fra 1980'erne blev Stevnnsfort varslingsstation for NATO, og for at løse denne opgave blev et nyt fuldautomatisk overvågningsrum indrettet i undergrunden. Samtidig kom eskadrille 541 til Stevnnsfort med sine HAWK-missiler. Museet består således både af en underjordisk del og en del i terræn. Hertil er knyttet en velkomstbygning med museumsbiograf, butik og intro-udstilling om den kolde krig.

Et besøg i undergrunden på Stevnnsfortet foregår udelukkende som guidede ture af sikkerhedsmæssige grunde. Turen er ca. 3 km lang og har en varighed på ca. 1½ time. Der udbydes også specialture for grupper med særlige interesser. Museet har en biograf og der er mulighed for adgang til terrænet mod betaling. Der er borde og bænke hvor medbragt mad kan nydes. Der er mulighed for køb af kaffe, vand, slik og is. Stevnnsfortet er organiseret som en del af Østsjælland Museum.

Koldkrigsmuseum Langelandsfort

På Langelandsfortet kan man færdes på egen hånd på museet eller få en guided tur. Man kan se og røre ved mange af effekterne på fortet (jagerfly, kanoner, luftværnsbatterier, ubåd, krigsskib mv.). Der er en operationsbunker og et ammunitionsdepot. I et tidligere våbenmagasin er der en koldkrigsudstilling med traditionelle plancher i glasmontrer. Her er også en biograf, hvor der vises forskellige filmklip og udsendelser fra DR om den kolde krig og Cubakrisen. Særrangementer og særudstillinger gennemføres løbende. Fortet ligger i naturskønne omgivelser, hvor medbragt mad kan nydes. Drikkevarer, is og slik kan købes på stedet og der er bogsalg med mange titler om den kolde krig.

Langelandsfortet, der er en afdeling af Øhavsmuseet, har fået et sted mellem 10 og 20 mio.kr. til at gennemføre en ombygning, modernisering og digitalisering fra 2011 til 2014.

Dokumentationsstøtte Regieringsbunker – Ahrweiler

Den tyske regeringsbunker, der er en pendant til Regan Vest, blev bygget i nogle jernbanetunneler i en dal syd for Bonn. Anlægget er i dag indrettet til koldkrigsmuseum, hvor en mindre del af anlægget er tilgængeligt for publikum. Formidlingen sker primært via guide og plancher på væggene. Der er særlige tilbud til børn og skoleklasser – herunder en undervisningsbog som kan købes.

Secret Wartime Tunnels – en del af Dover Castle

Tunnelerne under Dover Castle har spillet en militær strategisk rolle tilbage til Napoleons tid. Ved hjælp af artefakter, interaktive medier, virkelige livshistorier, originale billeder og filmoptagelser formidles tunnelsernes historie hen over århundrederne. I dagbogsform beskrives livet og farerne i tunnelerne igennem tiderne. Man kan tage en virtuel tur gennem hele anlægget – også den del, der ikke er åben for publikum. Der er to særlige afsnit af udstillingen – undergrunds hospitalet og 'operation Dynamo'. Man kan opleve lyde, lugte og atmosfæren i undergrunds hospitalet fra 2. verdenskrig. Historien fortælles gennem audiovisuelle effekter. Operation Dynamo var en redningsaktion af over 300.000 engelske tropper ved Dunkirk over en periode på 10 døgn i maj 1940. Operationen blev planlagt og styret fra de hemmelige tunneler under Dover Castle. Redningsaktionen levendegøres gennem state-of-the-art special effects og dramatiske projektioner af billeder og film i tunnelerne.

Mauermuseum (Check Point Charlie), Berlin

Mauermuseum formidler historien om Berlinmuren og udvalgte begivenheder i perioden fra 2. verdenskrig og frem til murens fald. Der fokuseres på følgende tre temaer: Berlinmuren – historien og udvalgte begivenheder, flugter fra øst til vest, verdens ikke-voldelige kamp for menneskerettigheder. Formidlingen sker gennem udstilling af genstande, film om forskellige begivenheder og emner samt billeder. Man kan få guidede rundvisning mod bestilling og betaling og man kan bestille foredrag om forskellige emner fra udstillingen. Der er et bibliotek der har åbent efter aftale.

Den mest avancerede og moderne formidling synes at finde sted i det engelske anlæg – Secret Wartime Tunnel. Mange af de øvrige eksempler er forholdsvis lavpraktiske og traditionelle i den formidlingsmæssige tilgang. Dog ser det ud til at en betragtelig satsning og modernisering vil findes sted på Langelandsfortet i de kommende år.

Moderne formidling af oplevelser baseret på det lokale natur- og kulturmiljø

Interessen for natur- og kulturturisme har i de senere år stimuleret en stigning i udbuddet af kulturelle attraktioner. En vækst der dels skal ses i lyset af en anerkendelse af natur og kulturarv som en central ressource i turisme og regional udvikling og dels på baggrund af en bredere efterspørgsel i samfundet efter mere meningsfulde og autentiske oplevelser. Flere museer og oplevelsescentre arbejder i stigende grad ud fra devisen – jo større involvering, jo større sandsynlighed for, at turisten husker oplevelsen og fortæller om den til fx familie og venner. Tendensen er, at det ikke længere er nok, at udstillinger kun henvender sig til synssansen – oplevelsen skal også kunne høres, lugtes, smages og føles. Følgende danske museer og oplevelsescentre er eksempler herpå:

- NaturBornholm
- Økolariet i Vejle
- Lillevildmose centret
- Kattegatcentret
- Nordsømuseum

En undersøgelse af de fem museer og oplevelsescentre samt litteraturstudier⁸, viser følgende hovedtendenser for indhold og forståelse af kerneoplevelsen, som kan tjene til inspiration for udviklingen af oplevelser og indhold i Rebildcentret:

Aktivere alle sanser. Det er ikke længere nok at synssansen aktiveres, den besøgende skal også kunne lugte, føle og smage på naturen og kulturen.

Udfordrende oplevelser. Arbejde med at aktivere og udfordre den besøgende ud fra en funktion, hvor der er balance mellem tryghed og utryghed.

⁸'Center Rebild Bakker: Muligheder og udfordringer', Thomas Mahler og Henrik Halkier, AAU, nr. 7 i serien TRUprogress, marts 2011 og 'Infoportal – Rebild Bakker og Rold Skov. Strategi og koncept' udgivet af Bygningsarv, Rebild Kommune og Realdania, København februar 2011.

Den besøgende som medproducent i oplevelsen. Delagtiggøre, informere og give ansvar til den besøgende. Dermed skabes fundamentet for en ekstraordinær oplevelse, som den besøgende husker og gerne fortæller om.

Individualitet. Oplevelser der tilgodeser og møder den besøgendes individuelle behov i form af forskellige valgmuligheder – ofte på forskellige læringsniveauer.

Interaktive medier. Integrere interaktive medier hvorved den besøgende selv kan indhente viden og informationer afhængig af personlige interesser og behov.

Fællesskaber. Skabe rammer hvor sociale oplevelser kan udspille sig. Det kan være som familie eller ved at man mærker, at der findes andre mennesker.

Autencitet. Der er en stigende efterspørgsel efter det oprindelige – såkaldte 'ægte oplevelser' - som er forankret i sted og kultur. Integrere den lokale kulturarv i oplevelsestilbuddene.

Undersøgelsen har derudover givet følgende inspiration i forhold til organisering og drift af et moderne oplevelsescenter:

Tematisering. Flere fortællende temaer udgør tilsammen en samlet historie i udstillingsmiljøet.

Frivillige. Professionel tilgang til frivillige gennem velorganiserede frivillighedsprogrammer.

Naturvejleder. Ansætte naturvejleder der kan spille en aktiv rolle i formidlingen og oplevelsen.

Guidede ture. Forskellige former for guidede ture i naturen – mountainbike, løbe, træklattring, kano mv.

Lokale fødevarer. Bruges som markedsføring og som en del af formidlingen samtidig med at der herigennem skabes samarbejde med lokale fødevarerproducenter.

Skoletjeneste. Egen skoletjeneste og tæt samarbejde med undervisningssektoren.

Kreative alliancer. Samarbejde med virksomheder og vidensinstitutioner som en central kilde til viden, fornyelse, vækst og særudstillinger.

Bæredygtighed og økologiske principper. Både som en del af formidlingen og som et middel til at mindske driftsudgifterne.

Hvis Rebildcentret skal kunne markere sig som en attraktion af regional, national og for Regan Vests vedkommende international betydning, er det væsentligt at kvaliteten af centrets oplevelser og tilbud kan matche niveauet i eksisterende museer og oplevelsescentre, som Rebildcentret ønsker at sammenligne sig med.

Rebildcentrets forventede besøgstal

Det forventes at åbning af Regan Vest i sig selv vil have stor tiltrækningskraft i de første år. Derefter vil besøgstallet i stigende grad afhænge af, hvor mange gæster der i øvrigt besøger Rebild Bakker – Rold Skov området. Det tal er på nuværende tidspunkt anslået at være ca. 450.000 personer om året.

Netværket blandt turistudbydere i Rebild Bakker – Rold Skvområdet er i god udvikling i disse år, hvilket bl.a. ses af de produkter fra vinteren 2012/13, som NOMINI arbejdet har resulteret i under Aalborgsamarbejdet. Endvidere er der store forventninger til effekten på turistantallet fra den kommende infoportal ved Rebild Bakker og fra det nye projekt "Rute 180 - din genvej til oplevelser", som bygger på et samarbejde mellem turistudbydere langs vej 180.

Når Rebildcentret er fuldt udviklet vil det endvidere rumme mange af de tilbud, som Visit Nordjylland vurderer vil blive efterspurgt i fremtiden, autentiske og involverende oplevelsesmuligheder kombineret med gourmettilbud baseret på lokale råvarer.

Regan Vest

Det skønnes det, at RV vil kunne få et tilsvarende antal besøgende som de to nævnte Koldkrigsanlæg, Stevnfortet og Langelandsfortet, idet RV vil kunne blive eneste besøgssted fra Koldkrigsperioden, der rummer regeringens og monarkens administrative center i en krisesituation. Ved at videreudvikle RV således som det er beskrevet s.16 – 18 i forretningsplanen forventes endvidere, at man i høj grad vil kunne fastholde besøgstallene fra de første år, hvor RV må forventes særlig velbesøgt på grund af nyhedens interesse.

Kalk, Kilder og Kunst

Thingbæk Kalkminer besøges årligt af ca. 17.000 personer. Minen blev åbnet for besøgende ca. 1935. Besøgstallet var i en årrække på nær 40.000 stk., men har de seneste år ligget på 15 – 20.000 besøgende. Besøgsstedet er ikke udviklet i perioden indtil 2010, og det reducerede besøgstal må tilskrives, at den moderne turist i dag forventer mere, end da Thingbæk Kalkmine blev åbnet.

Thingbæk Kalkminer kombineret med skulpturmuseet/Bundgårds Museum skønnes at have et uudnyttet besøgs potentiale, og som søges øget ved videreudviklingen til Kalk, Kilder og Kunst, således som det er beskrevet side 19. i forretningsplanen.

Besøgstal

Rebildcentret forventes fuldt udbygget at få følgende besøgstal:

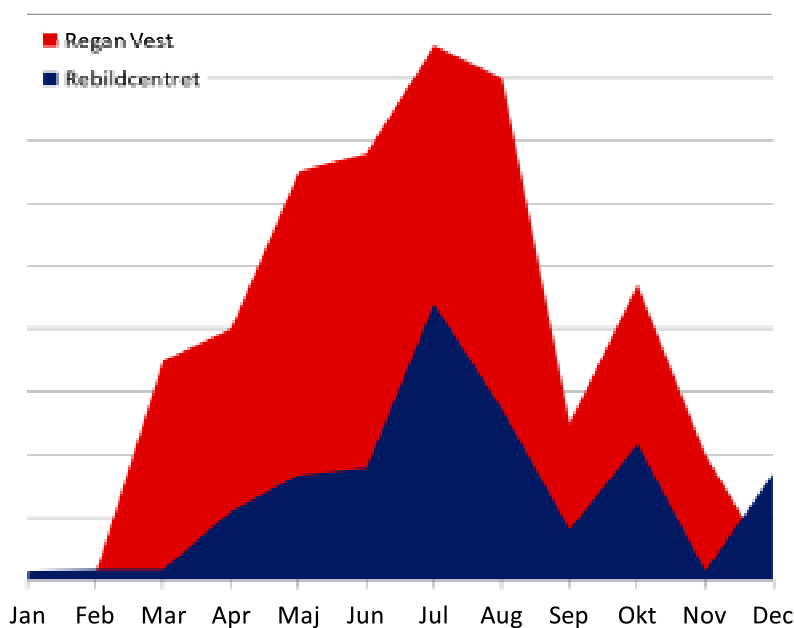
	Regan Vest	Kalk, Kilder, Kunst	Besøgstal
Voksne	25.000	18.000	43.000
Pensionister og studerende	12.500	13.000	25.500
Børn 6 – 17 år	12.500	8.000	20.500
Gengangere ved RV og KKK	- 12.000	- 8.000	- 20.000
Netto besøgnede	38.000	31.000	69.000

Det forventes, at Rebildcentret vil kunne fastholde et årligt besøgstal på 70.000 besøgende. Besøgstallet til RV forventes de kommende år lidt aftagende til et stabilt niveau, mens besøgstallet til KKK forventes stigende i takt med udviklingen heraf og i takt med at KKK bliver kendt blandt potentielle turister.

Forventningerne til besøgstallet i fremtiden ses af grafen til højre.

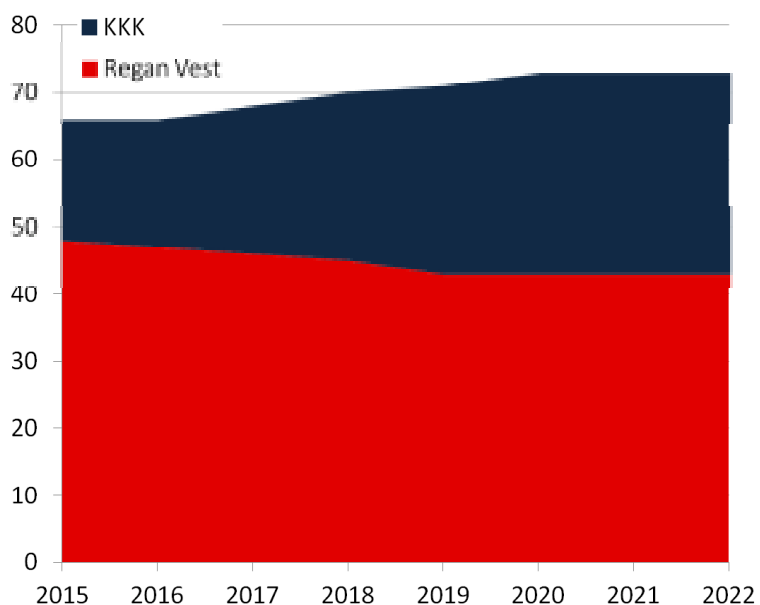
Kalk, Kilder og Kunst vil ligesom Thingbæk Kalkmine især blive besøgt i sommerperioden, i påsken, efterårsferien, samt ved særlige arrangementer som Lucia og 2. Juledag.

Forholdene i Regan Vest er konstante

over året og over døgnet, og anlægget vil i princippet kunne modtage besøg altid. Dette bevirker, at man specielt i "skuldersæsonerne" vil kunne tiltrække mange besøgende i forhold til KKK.

Forventningerne til besøgstallet over året ses på illustrationen til højre.

Bilag 3: Uddrag fra Strategi- og handlingsplan for Rebild – Rold Skov området

Strategi

Vision for turisme i Rebild - Rold Skov området er at vi vil udvikle:

Kvalitetsrige oplevelser og udfordringer på internationalt niveau

Værdier der skal kendetegne aktiviteter og tilbud i Rebild – Rold Skov området:

- Autentisk natur- og kulturmiljø
- Sundhed og sund livsstil
- Relationer og fællesskab
- Ro og fordybelse

Målsætning for udvikling af turismen i Rebild – Rold Skov området:

- Omsætning og beskæftigelse i turisterhvervet øges med 10% i perioden 2012-14

Med udgangspunkt i visionen og med afsæt i værdigrundlaget ligger strategiens aktiviteter inden for følgende syv **indsatsområder**:

- Branding, markedsføring og digitalisering
- Erhvervsturisme
- Infoportal Rebild – Rold Skov
- Regan Vest
- Store events
- Sundhed, adventure og natur
- God mad og lokale råvarer

Indsatsområderne er gensidigt afhængige af hinanden og skal derfor ikke ses isolerede. Seks af indsatsområderne beskæftiger sig med udvikling af de specifikke produkter og oplevelser, som turister kan få ved at vælge Rebild – Rold Skov området, mens det sidste indsatsområde 'Branding, markedsføring og digitalisering' går på tværs af de øvrige indsatsområder og samler indholdet i 'pakker' og 'den store fortælling'.

Målgrupper for turisme i Rebild – Rold Skov området ligger inden for de tre højst prioriterede generelt i Nordjylland:

- Meet Nordjylland (erhvervsturister)
- Det gode liv (voksne – par og grupper, børnefamilier)
- Sjøv, leg og læring (voksne – par og grupper, børnefamilier)

Markeder. Cirka 42% af turismeforbruget (123 mio. kr.) ligger inden for forretningsrejser. De resterende 58% af turismeforbruget (167 mio. kr.) ligger inden for ferierejser, som fordeler sig med knap halvdelen fra danske turister og godt halvdelen fra udenlandske turister. Turismeforbruget fra danske forretningsrejser udgør sammen med turismeforbruget fra udenlandske ferieturister 214 mio. kr. hvilket svarer til næsten 74 % af det samlede turismeforbrug i området.

En kombination af danske erhvervsturister og udenlandske ferieturister vil være en hensigtsmæssig strategisk satsning i Rebild – Rold Skov området. De to målgrupper supplerer hinanden på en optimal måde, da markedet for udenlandske ferieturister primært ligger i sommermånederne, hvor erhvervsturismen har lavsæson. Der er desuden et internationalt udviklingspotentiale i Infoportalen/ Rebild Bakker og koldkrigsanlægget Regan Vest, som kan have en attraktionsværdi for udenlandske turister på ferie i Jylland.

Et tredje relevant segment er danske ferieturister på weekendophold og mindre ferier. De supplerer erhvervsturismen i weekends, helligdage samt skoleferier, hvor der er lavsæson.

Samlet set kan strategien illustreres således:

